

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ ЮРИДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені ЯРОСЛАВА МУДРОГО

Електронне видання

**ТЕМАТИКА КУРСОВИХ РОБІТ
З НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«ПУБЛІЧНА СЛУЖБА»
та методичні рекомендації
до їх виконання**

Харків
2019

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ ЮРИДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені ЯРОСЛАВА МУДРОГО**

Електронне видання

**ТЕМАТИКА КУРСОВИХ РОБІТ
З НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«ПУБЛІЧНА СЛУЖБА»
та методичні рекомендації
до їх виконання**

для студентів
Інституту підготовки кадрів для органів юстиції України
денної форми навчання
другого (магістерського) рівня вищої освіти
галузі знань 08 «Право»
спеціальності 081 «Право»

**Харків
2019**

Тематика курсових робіт з навчальної дисципліни «Публічна служба» та методичні рекомендації до їх виконання для студентів Інституту підготовки кадрів для органів юстиції України денної форми навчання другого (магістерського) рівня вищої освіти галузі знань 08 «Право» спеціальності 081 «Право» / уклад.: Ю. П. Битяк, Н. П. Матюхіна, С. А. Федчишин та ін. Харків: Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого, 2019. 73 с.

Укладачі: Ю. П. Битяк (теми 2, 8)
Н. П. Матюхіна (теми 1, 20)
С. А. Федчишин (теми 3, 4, 9, 10, 11, 12, 13, 18, 19)
М. С. Ковтун (теми 7, 14, 15, 16, 17)
В. А. Сьоміна (теми 5, 6)

© Національний юридичний університет
імені Ярослава Мудрого, 2019

ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Курсова робота з навчальної дисципліни «Публічна служба» виконує важливу роль у професійній підготовці студентів магістерської програми «Публічне адміністрування у сфері юстиції». Курсова робота є самостійною дослідницькою працею з актуальної проблеми організації та правового забезпечення публічної служби, що спрямована на закріплення отриманих студентом теоретичних знань, вироблення навиків наукового дослідження, самостійного творчого логічного мислення.

Метою курсової роботи є закріплення, поглиблення і узагальнення знань, одержаних в ході освоєння навчальної дисципліни «Публічна служба», застосування навичок тлумачення чинного законодавства, вироблення умінь самостійно аналізувати літературні джерела, які відбивають сучасні дослідження проблем публічної служби, здійснювати пошук відповідей на питання юридичної науки і практики, узагальнювати та робити висновки.

Підготовка курсової роботи сприяє не тільки осмисленню певної теми, обраної студентом, а й вимагає опанування навчальної дисципліни в цілому, оскільки вирішення навіть вузького питання буде успішним, якщо воно ґрунтується на системному розумінні матеріалу.

Для написання курсових робіт пропонуються найважливіші і найактуальніші в науці теми у сфері організації та правового забезпечення публічної служби. До кожної теми наводиться орієнтовний план, методичні поради до виконання курсової роботи та підготовки окремих її розділів, а також список рекомендованих нормативно-правових актів та літератури. У вступі до курсової роботи, насамперед, потрібно обґрунтувати актуальність обраної теми; далі послідовно розглядається кожне питання плану; у заключній частині роботи робляться аргументовані висновки, висловлюється власне бачення вирішення проблемного питання, досліджуваного в роботі; окремо наводиться список використаних нормативно-правових актів та літератури.

Обов'язковим є дотримання вимог академічної доброчесності, що поряд з іншим передбачає посилання на джерела інформації у разі використання ідей, розробок, тверджень, відо-

мостей. У курсовій роботі слід робити посилання на джерела. Виноски можуть бути наскрізні (подаються у тексті у квадратних дужках із зазначенням номера джерела у списку використаних джерел та номера сторінки; у цьому випадку список використаних джерел повинен базуватись за принципом послідовності згадування у тексті) або посторінкові (здійснюється у кінці сторінки із зазначенням автора, назви джерела, видавництва та відповідної сторінки; список джерел оформлюється в алфавітному порядку). Підрядкові виноски на джерела, а також список використаних нормативно-правових актів та літератури подаються за єдиними стандартизованими правилами бібліографічного опису.

При написанні курсової роботи слід використовувати міжнародні договори України, ратифіковані Верховною Радою України, закони України та підзаконні нормативно-правові акти, монографії, наукові статті, тези доповідей та наукових повідомлень, науково-практичні коментарі до актів законодавства, навчально-методичні матеріали, звіти та інші матеріали практичної діяльності органів виконавчої влади, судову практику тощо.

Курсова робота виконується у рукописному вигляді розбірливим почерком або у друкованому вигляді (за вибором студента) на зшитих аркушах паперу формату А-4 (з текстом тільки з однієї сторони аркуша) або в окремому зошиті. Усі сторінки повинні мати наскрізну нумерацію у верхньому правому куті. Обсяг курсової роботи – 25-30 сторінок, включно із планом роботи, вступом та списком використаних нормативно-правових актів і літератури. Курсова робота підписується автором на останній сторінці. Інші рекомендації стосовно підготовки та оформлення курсових робіт наводяться у додатку 1.

У додатку 2 розміщено зразок оформлення титульної сторінки роботи. Виконана робота подається на кафедру не пізніше ніж за місяць до завершення відповідного навчального семестру.

При підготовці та поданні курсових робіт студенти повинні дотримуватись вимог, передбачених Положенням про порядок підготовки, подання, обліку, захисту та зберігання курсових робіт (наказ ректора № 70-с від 14.02.2013 р., зі змінами).

Захист курсової роботи проводиться відкрито перед комісією у складі двох викладачів. Склад комісії визначається за-

відувачем кафедри. Графік захисту курсових робіт для студентів денної форми навчання затверджується директором інституту (деканом факультету) за погодженням із завідувачем кафедри. Підсумкова оцінка з написання та захисту курсової роботи для студентів денної форми навчання складається із суми балів, виставлених рецензентом і отриманих за результатами захисту. Критерії оцінювання знань і умінь студентів денної форми навчання під час захисту курсової роботи наводяться у додатку 3.

ТЕМАТИКА КУРСОВИХ РОБІТ ТА МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО ЇХ ВИКОНАННЯ

Т е м а 1. Управління державною службою: організаційно-правові засади

Орієнтовний план

1. Сутність та завдання управління державною службою.
2. Правові засади управління державною службою.
3. Система суб'єктів управління державною службою, їх види та компетенція.
4. Зарубіжний досвід у сфері організації та правового регулювання управління державною службою.

Розкриваючи перше питання плану слід визначити сутність та ознаки управління державною службою як особливого виду державно-управлінської діяльності, його завдання та принципи. Особливу увагу необхідно приділити значенню управління державною службою для забезпечення ефективного функціонування державної служби та її подальшого вдосконалення.

При розкритті другого питання плану необхідно охарактеризувати правові засади управління державною службою. Слід навести перелік нормативно-правових актів, які регулюють відносини у сфері управління державною службою, охарактеризувати предмет їх регулювання та зміст. Зокрема, доцільно зупинитись на аналізі положень Конституції України, законів України «Про державну службу», «Про Кабінет Міністрів України» та «Про центральні органи виконавчої влади», підзаконних нормативно-правових актів Кабінету Міністрів України та Національного агентства України з питань державної служби (далі – НАДС).

Висвітлюючи третє питання необхідно розкрити систему управління державною службою, визначити види суб'єктів управління державною службою та охарактеризувати їх компетенцію. Слід зупинитись на аналізі правового статусу основних суб'єктів управління державною службою, зокрема таких як Ка-

бінет Міністрів України, НАДС, Комісія з питань вищого корпусу державної служби, керівник державної служби в державному органі та служба управління персоналом в державному органі. Окрему увагу слід приділити інститутів державних секретарів міністерств, їх правовому статусі. Крім того, слід відзначити роль громадськості в управлінні державною службою, а також визначити форми її участі в управлінні державною службою.

У останньому пункті плану необхідно проаналізувати зарубіжний досвід у сфері організації та правового регулювання управління державною службою. Особливу увагу рекомендується приділити відповідному досвіду держав-членів ЄС, адже адаптація до європейських стандартів є одним із основних напрямків реформування державної служби в Україні. Зокрема, слід визначити підходи іноземних держав щодо організації системи управління державною службою, розмежування повноважень між загальнополітичними та спеціалізованими державними органами у цій сфері. Поряд з цим, доцільно зупинитись на аналізі правового статусу державних секретарів міністерств в іноземних державах, висвітленні досвіду у сфері розмежування політичного та адміністративного управління в міністерствах.

Список нормативно-правових актів та літератури

Про державну службу: Закон України від 10.12.2015 р. *Офіц. вісн. України*. 2016. № 3. Ст. 149. (з наступ. змін. та допов.).

Про Кабінет Міністрів України: Закон України від 27.02.2014 р. *Офіц. вісн. України*. 2014. № 20. Ст. 619. (з наступ. змін. та допов.).

Про центральні органи виконавчої влади: Закон України від 17.03.2011 р. *Офіц. вісн. України*. 2011. № 27. Ст. 1123.

Про затвердження Положення про Національне агентство України з питань державної служби: постанова Кабінету Міністрів України від 01.10.2014 р. *Офіц. вісн. України*. 2014. № 81. Ст. 2288 (з наступ. змін. та допов.).

Про затвердження Положення про Комісію з питань вищого корпусу державної служби: постанова Кабінету Міністрів України від 25.03.2016 р. *Офіц. вісн. України*. 2016. № 28. Ст. 1115.

Про затвердження Положення про міжрегіональні управління Національного агентства України з питань державної служби в АРК, в областях, містах Києві та Севастополі: постанова Кабінету Міністрів України від 21.05.2015 р. *Офіц. вісн. України*. 2015. № 46. Ст. 2288 (з наступ. змін. та допов.).

Про затвердження Порядку обрання представників громадських об'єднань, наукових установ, навчальних закладів та експертів до складу Комісії з питань вищого корпусу державної служби: постанова Кабінету Міністрів України від 20.04.2016 р. *Офіц. вісн. України*. 2016. № 35. Ст. 1361.

Про затвердження Порядку проведення Національним агентством України з питань державної служби та його територіальними органами перевірок стану дотримання державними органами Закону України «Про державну службу» та інших нормативно-правових актів у сфері державної служби: наказ Національного агентства України з питань державної служби від 26.09.2016 р. *Офіц. вісн. України*. 2016. № 89. Ст. 2929.

Про затвердження Типового положення про службу управління персоналом державного органу: наказ Національного агентства України з питань державної служби від 03.03.2016 р. *Офіц. вісн. України*. 2016. № 27. Ст. 1091.

Балух Д. В. До визначення особливостей управління державною службою. *Південноукр. правн. часопис*. 2008. № 4. С. 123-127.

Битяк Ю. П. Пріоритетні напрями забезпечення ефективного функціонування публічної служби в Україні *Теорія і практика правознавства*. 2015. Вип. 1 (7). URL: <http://tlaw.nlu.edu.ua/article/view/63434/58849>

Битяк Ю. П., Матюхіна Н. П., Федчишин С. А. Публічна служба: посіб. / за заг. ред. Н. П. Матюхіної. Харків: Право, 2018. С. 83-113.

Кірмач А. В. Проходження державної служби: європейський досвід правового регулювання: [монографія] / відп. ред. В.

Б. Авер'янов. Київ: Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького НАН України, 2011. С. 72-84.

Коліушко І. Б. Виконавча влада та проблеми адміністративної реформи в Україні: монографія. Київ: Факт, 2002. С. 75-83.

Кравченко О. О. Управління державною службою в Україні: на шляху до вдосконалення: монографія / за заг. ред. Н. П. Матюхіної. Симферополь: Крим. письменник, 2010. С. 71-92

Публічна служба. Зарубіжний досвід та пропозиції для України: монографія / А. В. Кірмач, В. П. Тимошук, М. В. Фігель та ін.; за заг. ред. В. П. Тимошука, А. М. Школика. Київ: Конус-Ю, 2007. С. 43-52.

Т е м а 2. Вищий корпус державної служби

Орієнтовний план

1. Вищий корпус державної служби: сутність та складові.
2. Вимоги до осіб, які претендують на зайняття посад державної служби категорії «А».
3. Управління вищим корпусом державної служби. Правовий статус Комісії з питань вищого корпусу державної служби.
4. Особливості вступу та проходження державної служби державними службовцями категорії «А».
5. Зарубіжний досвід у сфері організації та правового регулювання вищого корпусу державної служби.

У першому питанні плану розкривається сутність та призначення вищого корпусу державної служби, його місце серед державних посад. Наводиться перелік посад, які належать до посад державної служби категорії «А» (вищого корпусу державної служби), їх види. Крім того, визначається співвідношення понять «посада державної служби», «вищий корпус державної служби» та «керівник державної служби в державному органі».

При розкритті другого питання слід приділити увагу аналізу загальних та спеціальних вимог, які ставляться до кандидатів на посади державної служби категорії «А», характеристики

їх видів та змісту. У третьому питанні визначаються особливості управління вищим корпусом державної служби. Зокрема, надається характеристика повноважень НАДС, Комісії з питань вищого корпусу державної служби та передбачених законодавством суб'єктів призначення стосовно управління вищим корпусом державної служби. Окремо слід зупинитись на аналізі правового статусу Комісії з питань вищого корпусу державної служби.

Четверте питання присвячується висвітленню особливостей вступу та проходження державної служби державними службовцями категорії «А». Зокрема, аналізуються особливості проведення конкурсу та призначення на посади державної служби категорії «А», строковий характер їх призначення, наявність підвищених вимог політичної неупередженості та інші особливості правового статусу. Розкриваються підстави припинення державної служби, у тому числі додаткові підстави звільнення державних службовців категорії «А» за ініціативою суб'єкта призначення.

У останньому пункті плану аналізується зарубіжний досвід у сфері організації та правового регулювання вищого корпусу державної служби. Особливу увагу рекомендується зосередити навколо досвіду європейських держав у сфері поділу державних службовців на категорії, правового регулювання організації та функціонування вищого корпусу державної служби.

Список нормативно-правових актів та літератури

Про державну службу: Закон України від 10.12.2015 р. *Офіц. вісн. України*. 2016. № 3. Ст. 149. (з наступ. змін. та допов.).

Про Кабінет Міністрів України: Закон України від 27.02.2014 р. *Офіц. вісн. України*. 2014. № 20. Ст. 619. (з наступ. змін. та допов.).

Про центральні органи виконавчої влади: Закон України від 17.03.2011 р. *Офіц. вісн. України*. 2011. № 27. Ст. 1123.

Про затвердження Положення про Національне агентство України з питань державної служби: постанова Кабінету Міністрів України від 01.10.2014 р. *Офіц. вісн. України*. 2014. № 81. Ст. 2288 (з наступ. змін. та допов.).

Про затвердження Положення про Комісію з питань вищого корпусу державної служби: постанова Кабінету Міністрів України від 25.03.2016 р. *Офіц. вісн. України*. 2016. № 28. Ст. 1115.

Про затвердження Порядку обрання представників громадських об'єднань, наукових установ, навчальних закладів та експертів до складу Комісії з питань вищого корпусу державної служби: постанова Кабінету Міністрів України від 20.04.2016 р. *Офіц. вісн. України*. 2016. № 35. Ст. 1361.

Про затвердження Типових вимог до осіб, які претендують на зайняття посад державної служби категорії "А": постанова Кабінету Міністрів України від 22.07.2016 р. *Офіц. вісн. України*. 2016. № 59. Ст. 2026.

Битяк Ю. П., Матюхіна Н. П., Федчишин С. А. Публічна служба: посіб. / за заг. ред. Н. П. Матюхіної. Харків: Право, 2018. С. 75-78.

Гнидюк Н. А. Вища державна служба: поняття та правовий статус. *Державне будівництво*. 2011. № 2. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/DeVu_2011_2_34

Кірмач А. В. Проходження державної служби: європейський досвід правового регулювання: [монографія] / відп. ред. В. Б. Авер'янов. Київ: Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького НАН України, 2011. С. 72-84.

Матюхіна Н. П. Формування та розвиток вищого корпусу державної служби як один із пріоритетів державної політики у сфері державної служби. *Особистість. Суспільство. Право: мли Міжнар. наук.-практ. конф.* Харків: Точка, 2012. С. 234-238.

Новогребельська І. Вищий корпус державної служби: сутнісно-понятійний аспект. *Державне управління та місцеве самоврядування*. 2019. Вип. 2 (41). С. 121-128.

Публічна служба. Зарубіжний досвід та пропозиції для України: монографія / А. В. Кірмач, В. П. Тимошук, М. В. Фігель та ін.; за заг. ред. В. П. Тимошука, А. М. Школика. Київ: Конус-Ю, 2007. С. 30-38.

Т е м а 3. Обмеження державних службовців, спрямовані на запобігання корупційним та пов'язаним

із корупцією правопорушенням

Орієнтовний план

1. Обмеження як складова правового статусу державних службовців: сутність, призначення, правове регулювання.

2. Види обмежень державних службовців, спрямованих на запобігання корупційним та пов'язаним із корупцією правопорушенням, та їх характеристика:

2.1. Обмеження щодо використання службових повноважень чи свого становища.

2.2. Обмеження щодо одержання подарунків.

2.3. Обмеження щодо сумісництва та суміщення з іншими видами діяльності.

2.4. Обмеження щодо роботи близьких осіб.

2.5. Обмеження після припинення діяльності, пов'язаної із виконанням функцій держави, місцевого самоврядування.

3. Відповідальність державних службовців за порушення обмежень, спрямованих на запобігання корупційним та пов'язаним із корупцією правопорушенням.

У першому питанні слід розкрити сутність та ознаки обмежень як складової правового статусу державного службовця, охарактеризувати їх призначення, види та правове регулювання. Поряд із науковими працями та законодавством при висвітленні цього питання слід проаналізувати положення норм «м'якого права» у цій сфері (рекомендацій Комітету Міністрів Ради Європи «Про статус публічних службовців» № R (2000) 6, «Щодо кодексів поведінки для публічних службовців» № R (2000) 10).

Розпочати друге питання слід із визначення змісту понять «корупційне правопорушення» та «правопорушення, пов'язане із корупцією», їх розмежування. Надалі розкриваються види обмежень державних службовців, спрямованих на запобігання корупційним та пов'язаним із корупцією правопорушенням. Ґрунтуючись на положеннях чинного законодавства України, методичних рекомендаціях НАЗК, а також наукових та науко-

во-практичних джерелах необхідно детально проаналізувати зміст окремих обмежень державних службовців, спрямованих на запобігання корупційним та пов'язаним із корупцією правопорушенням (щодо використання службових повноважень чи свого становища; щодо одержання подарунків; щодо сумісництва та суміщення з іншими видами діяльності; щодо роботи близьких осіб; обмеження після припинення діяльності, пов'язаної із виконанням функцій держави, місцевого самоврядування).

Третє питання присвячується аналізу відповідальності за порушення державними службовцями обмежень, спрямованих на запобігання корупційним та пов'язаним із корупцією правопорушенням. Окрему увагу слід приділити особливостям відповідальності державних службовців за вчинення адміністративних правопорушень, пов'язаних з корупцією, що передбачені Главою 13-А КУпАП. Слід охарактеризувати юридичні наслідки притягнення державного службовця до відповідальності за вчинення корупційних та пов'язаних із корупцією правопорушень.

Список нормативно-правових актів та літератури

Кодекс України про адміністративні правопорушення: від 07.12.1984 р. *Відом. Верхов. Ради України*. 1984. № 51. Ст. 1122 (з наступ. змін. та допов.).

Про державну службу: Закон України від 10.12.2015 р. *Офіц. вісн. України*. 2016. № 3. Ст. 149. (з наступ. змін. та допов.).

Про запобігання корупції: Закон України від 14.10.2014 р. *Офіц. вісн. України*. 2014. № 87. Ст. 2474 (з наступ. змін. та допов.).

Про функціонування Єдиного державного реєстру декларацій осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування: рішення Національного агентства з питань запобігання корупції від 05.07.2016 р. *Офіц. вісн. України*. 2016. № 55. Ст. 1931.

Про затвердження Методичних рекомендацій щодо запобігання та врегулювання конфлікту інтересів: рішення Національного агентства з питань запобігання корупції від 29.09.2017 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0839884-17>

Одержання подарунків особами, уповноваженими на виконання функцій держави або місцевого самоврядування: роз'яснення Міністерства юстиції України від 28.07.2011 р. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/n0053323-11>

Битяк Ю. П., Матюхіна Н. П., Федчишин С. А. Публічна служба: посіб. / за заг. ред. Н. П. Матюхіної. Харків: Право, 2018. С. 36-49.

Науково-практичний коментар до Закону України «Про запобігання корупції» / О. А. Банчук, О. О. Дудоров, М. І. Хавронюк (наук. ред.) та ін. Київ: Ваіте, 2018. С. 167-228.

Науково-практичний коментар Закону України «Про запобігання корупції» / за заг. ред. Т. О. Коломоєць та В. К. Колпакова. Запоріжжя: Гельветика, 2019. С. 228-263.

Коломоєць Т., Лютіков П. Обмеження щодо одержання подарунків як засіб запобігання правопорушенням, пов'язаним із корупцією: правовий аспект. *Підприємництво, господарство і право*. 2017. № 12. С. 164-168.

Лупало О. Деякі аспекти правового статусу державних службовців в контексті антикорупційного законодавства. *Публічна служба і адміністративне судочинство: матеріали I Міжнарод. наук.-практ. конф. (м. Київ, 05-06 липн. 2018 р.)*. Київ: Дакор, 2018. С. 231-234.

Публічна служба. Зарубіжний досвід та пропозиції для України: монографія / А. В. Кірмач, В. П. Тимошук, М. В. Фігель та ін.; за заг. ред. В. П. Тимошука, А. М. Школика. Київ: Конус-Ю, 2007. С. 79–83, 698-735

Шимон О. М. Обмеження для державних службовців після припинення діяльності, пов'язаної з виконанням функцій держави, місцевого самоврядування. *Приватне та публічне право*. 2018. № 3. С. 59-62.

Т е м а 4. Правове регулювання політичної неупередженості державних службовців

Орієнтовний план

1. Сутність, призначення та правові засади політичної неупередженості державних службовців.
2. Види вимог політичної неупередженості державних службовців, їх зміст та характеристика.
3. Відповідальність державних службовців за порушення вимог політичної неупередженості.
4. Зарубіжний досвід у сфері правового регулювання вимог політичної неупередженості державних службовців.

На початку першого питання слід відзначити, що у законодавстві України про державну службу «політична неупередженість» регулюється в трьох основних контекстах (як ознака державної служби, як принцип державної служби, як складова правового статусу державних службовців). Необхідно розкрити сутність та призначення політичної неупередженості державних службовців, її значення на шляху розбудови професійної та стабільності державної служби, її адаптації до стандартів ЄС. Поряд з цим, у першому питанні слід розмежувати такі категорії як «політична неупередженість», «політична нейтральність» та «позапартійність» державних службовців. Окремо слід зупинитись на розкритті правових засадах політичної неупередженості.

Друге питання присвячується визначенню видів вимог політичної неупередженості державних службовців, їх змісту та характеристиці. Зокрема, слід проаналізувати вимоги: щодо лояльності; щодо демонстрації політичного ставлення; щодо членства в політичних партіях; щодо залучення інших публічних службовців та працівників до політичної діяльності та агітації; щодо організації та участі в проведенні страйків. Доцільно підкреслити, що у законодавстві України передбачено диференційоване регулювання вимоги політичної неупередженості державних службовців залежно від категорії посади, яку вони займають.

У третьому питанні слід охарактеризувати юридичну відповідальність державних службовців за недотримання вимог політичної неупередженості державних службовців, її види та особливості. Окремо слід зупинитись на дисциплінарній та адміністративній відповідальності державних службовців за порушення вимог політичної неупередженості. Доцільно охарактери-

зувати склад дисциплінарного проступку «Недотримання вимог політичної неупередженості державних службовців» (п. 8 ч. 2 ст. 65 Закону «Про державну службу»), а також склади окремих адміністративних правопорушень, які пов'язані із порушенням вимог політичної неупередженості та можуть бути підставою для притягнення державних службовців до відповідальності.

У останньому пункті плану аналізується зарубіжний досвід у сфері правового регулювання вимог політичної неупередженості державних службовців. Окрему увагу рекомендується приділити досвіду європейських держав у сфері відмежування політичної діяльності від державної служби, правового врегулювання вимог політичної неупередженості державних службовців.

Список нормативно-правових актів та літератури

Кодекс України про адміністративні правопорушення: від 07.12.1984 р. *Відом. Верхов. Ради України*. 1984. № 51. Ст. 1122 (з наступ. змін. та допов.).

Про державну службу: Закон України від 10.12.2015 р. *Офіц. вісн. України*. 2016. № 3. Ст. 149. (з наступ. змін. та допов.).

Про запобігання корупції: Закон України від 14.10.2014 р. *Офіц. вісн. України*. 2014. № 87. Ст. 2474 (з наступ. змін. та допов.).

Про політичні партії в Україні: Закон України від 05.04.2001 р. *Офіц. вісн. України*. 2001. № 17. Ст. 728 (з наступ. змін. та допов.).

Битяк Ю. П., Матюхіна Н. П., Федчишин С. А. Публічна служба: посіб. / за заг. ред. Н. П. Матюхіної. Харків: Право, 2018. С. 33-36.

Корнута Л. М. Принцип політичної неупередженості в системі принципів державної служби. *Актуальні проблеми вітчизняної юриспруденції*. 2016. № 5. С. 72-75.

Панова Н. С. Політична неупередженість державного службовця як гарантія ефективності та стабільності державної служби. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. Серія «Право». 2017. Вип. 47. Т. 2. С. 144-147.

Публічна служба. Зарубіжний досвід та пропозиції для України: монографія / А. В. Кірмач, В. П. Тимошук, М. В. Фігель та ін.; за заг. ред. В. П. Тимошука, А. М. Школика. Київ: Конус-Ю, 2007. С. 79–83, 698-735

Федчишин С. А. Питання участі державних службовців у політичній діяльності в Україні. *Наук. вісн. Херсон. держ. ун-ту*. Серія “Юрид. науки”. 2015. Вип. 2. Т. 2. С. 206–209.

Федчишин С. А. Законодавче регулювання вимог політичної неупередженості державних службовців (досвід країн-членів Європейського Союзу). *Публічне адміністрування в умовах змін та перетворень: проблеми організації та правового забезпечення*: матеріали Міжнарод. наук.-практ. конф. (м. Харків, 12-13 квіт. 2018 р.). Харків: Мадрид, 2018. С. 54-56.

Янюк Н. Принцип політичного нейтралітету в діяльності посадових осіб. *Право України*. 2000. № 12. С. 62-65.

Т е м а 5. Юридична відповідальність державних службовців

Орієнтовний план

1. Юридична відповідальність державних службовців: загальна характеристика.
2. Дисциплінарна відповідальність державних службовців: сутність та особливості.
3. Матеріальна відповідальність державних службовців.
4. Особливості адміністративної відповідальності державних службовців.
5. Зарубіжний досвід у сфері юридичної відповідальності державних службовців.

Розкриваючи перше питання слід визначити поняття, ознаки та види юридичної відповідальності, котрі застосовуються до державних службовців. Значне місце в курсовій роботі треба відвести дослідженню правових засад кожного з видів юридичної відповідальності, що застосовуються до державних

службовців. Окрему увагу потрібно приділити дисциплінарній, матеріальній та адміністративній відповідальності. Висвітлюючи друге питання плану, необхідно розкрити зміст, підстави, ознаки та порядок притягнення до дисциплінарної відповідальності.

Питання плану, котре стосується матеріальної відповідальності, вимагає розкрити зміст поняття «матеріальна відповідальність», окреслити основи цього виду відповідальності державних службовців та висвітлити порядок відшкодування державними службовцями завданої шкоди.

При висвітленні четвертого питання слід розкрити зміст адміністративної відповідальності, окреслити її ознаки. Потрібно враховувати, що державний службовець є суб'єктом не лише адміністративних правопорушень пов'язаних з корупцією, а й спеціальним суб'єктом інших порушень, а саме посадовою особою.

В останньому пункті плану варто певної уваги приділити зарубіжному досвіду юридичної відповідальності державних службовців. Доцільно зупинитись на питаннях розмежування видів відповідальності, котрі застосовуються до державних службовців в іноземних державах. Окреслити можливі шляхи удосконалення українського законодавства з досліджуваних питань.

Список нормативно-правових актів та літератури

Кодекс України про адміністративні правопорушення: від 07.12.1984 р. *Відом. Верхов. Ради України*. 1984. № 51. Ст. 1122 (з наступ. змін. та допов.).

Про державну службу: Закон України від 10.12.2015 р. *Офіц. вісн. України*. 2016. № 3. Ст. 149. (з наступ. змін. та допов.).

Про запобігання корупції: Закон України від 14.10.2014 р. *Офіц. вісн. України*. 2014. № 87. Ст. 2474 (з наступ. змін. та допов.).

Губанов О. О. Відповідальність державних службовців як основна характеристика, яка притаманна державній службі в європейському адміністративному просторі як сфера модернізації української державної служби. *Наук. вісн. Херсон. держ. ун-ту*. Серія "Юрид. науки". 2016. Вип. 6. Т. 2. С. 64–67. URL: http://www.lj.kherson.ua/2016/pravo06/part_2/18.pdf

Дисциплінарно-деліктне право України: навч. посіб. / [Т. С. Аніщенко, Ю. А. Берлач, Д. С. Бондаренко та ін.]; за заг. ред. Т. О. Коломоєць, В. К. Колпакова. Київ: Ін Юре, 2016. С. 12-87.

Духно Н. А., Ивакин В. И. Понятие и виды юридической ответственности. *Государство и право*. 2000. № 6. С. 12–17.

Загальна теорія права: підруч. / за заг. ред. М. І. Козюбри. Київ: Ваіте, 2016. С. 298-315

Науково-практичний коментар до Закону України «Про державну службу» / редкол.: К. О. Ващенко, І. Б. Коліушко, В. П. Тимошук, В. А. Дерезь (відп. ред.). Київ: ФОП Москаленко О.М., 2017. С. 629-637.

Науково-практичний коментар до Закону України «Про державну службу» / редкол.: О. М. Ярошенко, В. Л. Костюк, Н. О. Мельничук та ін. / за ред. А. О. Селіванова та М. І. Іншина. 2-ге вид., перероб. і допов. Харків: Право, 2018. С. 437-441.

Публічна служба. Зарубіжний досвід та пропозиції для України: монографія / А. В. Кірмач, В. П. Тимошук, М. В. Фігель та ін.; за заг. ред. В. П. Тимошука, А. М. Школика. Київ: Конус-Ю, 2007. С. 117-130

Скоріков В. Види відповідальності державних службовців. *Державне управління та місцеве самоврядування*. 2017. Вип. 1 С. 145-151. URL: [http://www.dridu.dp.ua/vidavnictvo/2017/2017_01\(32\)/23.pdf](http://www.dridu.dp.ua/vidavnictvo/2017/2017_01(32)/23.pdf)

Юридична відповідальність публічних службовців / за ред. О. Л. Ващук. Львів: Наше право, 2012. 176 с.

Т е м а 6. Дисциплінарна відповідальність державних службовців

Орієнтовний план

1. Дисциплінарна відповідальність державних службовців: сутність, правові засади та становлення в Україні.
2. Дисциплінарний проступок як підстава дисциплінарної відповідальності державних службовців.

3. Дисциплінарні стягнення, що застосовуються до державних службовців.

4. Порядок притягнення державних службовців до дисциплінарної відповідальності.

5. Зарубіжний досвід у сфері правового регулювання дисциплінарної відповідальності державних службовців.

Висвітлюючи перше питання плану слід визначити поняття та особливості дисциплінарної відповідальності державних службовців, як одного з виду юридичної відповідальності. Розкриття сутності дисциплінарної відповідальності слід розпочати із становлення цього інституту. Окрему увагу слід приділити значенню дисциплінарної відповідальності як способу забезпечення службової дисципліни, що сприятиме відновленню довіри до влади. Необхідно охарактеризувати правові засади дисциплінарної відповідальності державних службовців та надати перелік нормативно-правових актів, які регулюють відносити щодо дисциплінарної відповідальності державних службовців.

Друге питання змісту вимагає аналізу поняття дисциплінарного проступку, окреслення його ознак та характеристику видів.

Висвітлюючи третє питання потрібно надати перелік й розкрити зміст кожного з дисциплінарних стягнень. Окрему увагу слід приділити особливостям та гарантіям прав державних службовців під час застосування дисциплінарного стягнення та спробувати надати власне визначення «дисциплінарного стягнення».

Розкриваючи четверте питання вбачаємо за необхідне окреслити стадії дисциплінарного провадження, приділивши увагу способам захисту прав, свобод та інтересів державних службовців.

В останньому питанні плану необхідно проаналізувати зарубіжний досвід застосування дисциплінарної відповідальності до державних службовців. Особливу увагу рекомендується приділити особливостям правового регулювання дисциплінарної відповідальності державних службовців у державах-членах ЄС, адже адаптація до європейських стандартів є одним із основних напрямків реформування державної служби в Україні.

Список нормативно-правових актів та літератури

Про державну службу: Закон України від 10.12.2015 р. *Офіц. вісн. України*. 2016. № 3. Ст. 149. (з наступ. змін. та допов.).

Про затвердження Порядку обліку та роботи з дисциплінарними справами: наказ Національного агентства України з питань державної служби від 03.03.2016 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0456-16#n12>

Постанова Великої Палати Верховного Суду від 06.02.2018 р. № 72074133 URL: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/72074133>

Постанова Верховного Суду України від 12.08.2019 № 783576629. URL: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/83576629>

Битяк Ю. П. Пріоритетні напрями забезпечення ефективного функціонування публічної служби в Україні. *Теорія і практика правознавства*. 2015. Вип. 1 (7). URL: <http://tlaw.nlu.edu.ua/article/view/63434/58849>

Битяк Ю. П., Матюхіна Н. П., Федчишин С. А. Публічна служба: посіб. / за заг. ред. Н. П. Матюхіної. Харків: Право, 2018. С. 83-113.

Горзов А., Довгий О. Дисциплінарна відповідальність державних службовців. *Науковий часопис Національної академії прокуратури України*. 2017. № 1. С. 48-54 URL: <http://www.chasopysnapu.gp.gov.ua/ua/pdf/1-2017/gorzov.pdf>

Дисциплінарна відповідальність державних службовців: практичний посібник для керівників служб управління персоналом / за заг. ред. К. О. Вашенка. Київ: Центр адаптації державної служби до стандартів Європейського Союзу, 2017. 68 с.

Дисциплінарно-деліктне право України: навч. посіб. / [Т. С. Аніщенко, Ю. А. Берлач, Д. С. Бондаренко та ін.]; за заг. ред. Т. О. Коломоєць, В. К. Колпакова. Київ: Ін Юре, 2016. С. 12-87.

Кірмач А. В. Проходження державної служби європейський досвід правового регулювання: [монографія] / відп. ред. В. Б. Авер'янов. Київ: Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького НАН України, 2011. С. 56-67.

Науково-практичний коментар до Закону України «Про державну службу» / редкол.: К. О. Ващенко, І. Б. Коліушко, В. П. Тимошук, В. А. Дерезь (відп. ред.). Київ: ФОП Москаленко О.М., 2017. С. 484-532.

Науково-практичний коментар до Закону України «Про державну службу» / редкол.: О. М. Ярошенко, В. Л. Костюк, Н. О. Мельничук та ін. / за ред. А. О. Селіванова та М. І. Іншина. 2-ге вид., перероб. і допов. Харків: Право, 2018. С 367-436.

Новак О. Д. Правові засади дисциплінарної відповідальності державних службовців в Україні: монографія / за заг. ред. В. В. Зуй. Харків: Право, 2015. С. 98-114.

Правове регулювання дисциплінарної відповідальності державних службовців (досвід Сполученого королівства Великої Британії, Республіки Австрія, Королівства Норвегії та Фінляндії) URL: <https://radaprogram.org/sites/default/files/infocenter/piblications/66.pdf>

Правове регулювання дисциплінарної відповідальності державних службовців (досвід країн Європейського Союзу) URL: <http://euinfocenter.rada.gov.ua/uploads/documents/29411.pdf>

Публічна служба. Зарубіжний досвід та пропозиції для України: монографія / А. В. Кірмач, В. П. Тимошук, М. В. Фігель та ін.; за заг. ред. В. П. Тимошука, А. М. Школика. Київ: Конус-Ю, 2007. С. 121-130.

Т е м а 7. Адміністративна відповідальність державних службовців за вчинення правопорушень, пов'язаних з корупцією

Орієнтовний план

1. Загальна характеристика та види юридичної відповідальності державних службовців за вчинення корупційних або пов'язаних із корупцією правопорушень.

2. Види адміністративних правопорушень, пов'язаних з корупцією, та відповідальність за них.

3. Особливості провадження у справах про адміністративні правопорушення, пов'язані з корупцією.

4. Особливості усунення наслідків корупційних або пов'язаних із корупцією правопорушень публічних службовців.

5. Зарубіжний досвід у сфері адміністративної відповідальності державних службовців за вчинення правопорушень, пов'язаних з корупцією.

Розкриваючи перше питання плану слід надати загальну характеристику та вказати види юридичної відповідальності державних службовців за вчинення корупційних та пов'язаних із корупцією правопорушень. Необхідно навести ознаки розмежування відповідальності державних службовців за вчинення корупційних та пов'язаних із корупцією правопорушень. Окремо можна коротко зупинитися на дисциплінарній відповідальності державних службовців за вчинення корупційних або пов'язаних із корупційними правопорушень, а також охарактеризувати порядок притягнення державних службовців до дисциплінарної відповідальності за вчинення таких правопорушень.

При розкритті другого питання плану необхідно визначити види адміністративних правопорушень, пов'язаних з корупцією, та охарактеризувати їх склади. Крім того, необхідно визначити та охарактеризувати адміністративні стягнення, котрі відповідно до законодавства України накладаються за вчинення адміністративних правопорушень, пов'язаних з корупцією.

У наступному питанні плану необхідно проаналізувати особливості провадження у справах про адміністративні правопорушення, пов'язані з корупцією (у тому числі, строки накладення адміністративних стягнень за правопорушення, пов'язані з корупцією; посадові особи, уповноважені складати протоколи про адміністративні правопорушення, пов'язані з корупцією; суб'єкти, уповноважені розглядати справи про адміністративні правопорушення, пов'язані з корупцією; строки, учасники та інші особливості розгляду цих справ; порядок оскарження та ін.).

Висвітлюючи четверте питання необхідно проаналізувати особливості усунення наслідків корупційних або пов'язаних із корупцією правопорушень державних службовців. Охарактеризувати: порядок відшкодування збитків, шкоди, завданих державі внаслідок вчинення корупційного правопорушення;

порядок скасування незаконних актів та правочинів; особливості відновлення прав і законних інтересів та відшкодування збитків, шкоди, завданих фізичним та юридичним особам внаслідок вчинення корупційного правопорушення; вилучення незаконно одержаного майна.

У останньому питанні плану необхідно проаналізувати зарубіжний досвід у сфері адміністративної відповідальності державних службовців за вчинення правопорушень, пов'язаних з корупцією. Особливу увагу рекомендується приділити відповідному досвіду держав-членів ЄС.

Список нормативно-правових актів та літератури

Конвенція ООН проти корупції від 31.10.2003 р., ратифікована Законом України від 18.10.2006 р. URL : http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/995_c16

Кримінальна конвенція про боротьбу з корупцією від 27.01.1999 р., Законом України від 18.10.2006 р. URL : http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/995_c16

Цивільна конвенція про боротьбу з корупцією від 04.11.1999 р., ратифікована Законом України від 16.03.2005 р. // URL : http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/994_102

Кодекс України про адміністративні правопорушення: від 07.12.1984 р. *Відом. Верхов. Ради України*. 1984. № 51. Ст. 1122 (з наступ. змін. та допов.).

Кримінальний кодекс України від 05.04.2001 р. *Офіц. вісн. України*. 2001. № 21. Ст. 920 (з наступ. змін. та допов.).

Про запобігання корупції: Закон України від 14.10.2014 р. // *Офіц. вісн. України*. 2014. № 87. Ст. 2474 (з наступ. змін. та допов.).

Про державну службу: Закон України від 10.12.2015 р. // *Офіц. вісн. України*. 2016. № 3. Ст. 149 (з наступ. змін. та допов.).

Державна антикорупційна політика і запобігання та протидія корупції на публічній службі в органах державної влади і в органах місцевого самоврядування: монографія / ред.: Ю. В. Ковбасюк, В. Л. Федоренко. Київ: Ліра-К, 2016. С. 209-243.

Дьомін Ю. Відсторонення та звільнення з посад осіб, які вчинили корупційні або пов'язані з ними правопорушення. *Вісник прокуратури*. 2016. № 2. С. 84-91.

Запобігання корупції у запитаннях і відповідях: посібник для суддів. Київ: Ваіте, 2017. 146 с.

Овчаренко О. М. Деякі питання протидії корупції в державному секторі (за матеріалами аналізу судової практики 2008-2011 років). *Питання боротьби зі злочинністю*: зб. наук. пр. Харків: Право, 2012. Вип. 23. С. 121-134.

Настюк В. Я., Крайник Г. С. Проблеми адміністративної та кримінальної відповідальності за корупційні правопорушення в Україні. *Право України*. 2015. № 12. С. 48-57.

Науково-практичний коментар до Закону України «Про запобігання корупції» / О. А. Банчук, О. О. Дудоров, М. І. Хавронюк (наук. ред.) та ін. Київ: Ваіте, 2018. С. 425-458.

Панфілов О. Є. Особливості провадження в справах про адміністративні корупційні правопорушення. *Південно-український правничий часопис*. 2012. № 4. С. 150-154.

Тютюгін В. І., Косінова К. С. Поняття та ознаки корупційних злочинів. *Вісник Асоціації кримінального права України*. 2015, № 1(4). С. 388-396.

Шабас І. Поняття та ознаки адміністративних корупційних правопорушень за законодавством України. *Юридичний вісник*. № 6. 2014. С. 306-311.

Шестопалова Л. Відмежування корупційних правопорушень від правопорушень, пов'язаних з корупцією. *Підприємництво, господарство і право*. 2017. № 5. С. 193-197.

Тема 8. Вступ на державну службу

Орієнтовний план

1. Право на державну службу.
2. Конкурс на зайняття посад державної служби.
3. Спеціальна перевірка відносно осіб, які вступають на державну службу.

4. Призначення на посаду державної служби.
5. Складення Присяги державного службовця.

У першому питанні розкриваються умови реалізації громадянином права на державну службу, наводиться перелік осіб, які не можуть вступати на державну службу. Крім того, визначаються загальні та спеціальні вимоги, що висуваються до кандидатів на посади державної служби категорій «А», «Б» та «В».

Друге питання слід розпочати із розкриття процедур вступу на державну службу, їх видів та послідовності. Надалі передбачається аналіз конкурсу на зайняття посад державної служби як основної процедури вступу на державну службу. Зокрема, характеризуються мета проведення конкурсу, правовий статус конкурсних комісій, а також етапи конкурсної процедури. Розкривається зміст та умови реалізації суб'єктом призначення відкладеного права на визначення переможця конкурсу.

У наступному питанні слід розкрити умови та порядок проведення спеціальної перевірки відносно кандидатів на зайняття посад державної служби. Розкриваючи четверте питання необхідно проаналізувати порядок призначення переможця конкурсу на посаду державної служби. Слід розкрити обмеження щодо призначення на посаду, випадки строкового призначення, а також особливості випробування. Окрему увагу доцільно приділити контракту про проходження державної служби з особами, які призначаються на посаду державної служби.

П'яте питання плану передбачає аналіз змісту та порядку складення Присяги державного службовця. Важливо підкреслити комплексний характер Присяги державного службовця, яка носить не лише моральний, а й правовий характер. Поряд з цим, необхідно охарактеризувати юридичні наслідки складення Присяги державного службовця, а також відмови від її складення.

Список нормативно-правових актів та літератури

Про державну службу: Закон України від 10.12.2015 р.
Офіц. вісн. України. 2016. № 3. Ст. 149. (з наступ. змін. та допов.).

Про запобігання корупції: Закон України від 14.10.2014 р. *Офіц. вісн. України*. 2014. № 87. Ст. 2474 (з наступ. змін. та допов.).

Про затвердження Порядку проведення конкурсу на зайняття посад державної служби: постанова Кабінету Міністрів України від 25.03.2016 р. *Офіц. вісн. України*. 2016. № 28. Ст. 1116. (з наступ. змін. та допов.).

Про організацію проведення атестації осіб, які претендують на вступ на державну службу, щодо вільного володіння державною мовою: постанова Кабінету Міністрів України від 26.04.2017 р. *Офіц. вісн. України*. 2017. № 38. Ст. 1208.

Про затвердження Порядку проведення спеціальної перевірки стосовно осіб, які претендують на зайняття посад, які передбачають зайняття відповідального або особливо відповідального становища, та посад з підвищеним корупційним ризиком, і внесення змін до деяких постанов Кабінету Міністрів України: постанова Кабінету Міністрів України від 25.03.2015 р. *Офіц. вісн. України*. 2015. № 28. Ст. 812 (з наступ. змін. та допов.).

Про затвердження Порядку визначення спеціальних вимог до осіб, які претендують на зайняття посад державної служби категорій “Б” і “В”: наказ Національного агентства України з питань державної служби від 06.04.2016 р. *Офіц. вісн. України*. 2016. № 38. Ст. 1475.

Про затвердження Порядку обрання представників громадських об'єднань до складу конкурсних комісій з відбору осіб на зайняття посад державної служби: наказ Національного агентства України з питань державної служби від 12.04.2016 р. *Офіц. вісн. України*. 2016. № 45. –Ст. 1658.

Битяк Ю. П., Матюхіна Н. П., Федчишин С. А. Публічна служба: посіб. / за заг. ред. Н. П. Матюхіної. Харків: Право, 2018. С. 114-144.

Ладиченко В. В. Конкурсний відбір у системі державної служби як один із напрямків реформування державного управління. *Актуальні питання реалізації нового Закону України «Про державну службу»*: матеріали Всеукр. форуму вчених-адміністративістів (м. Запоріжжя, 21 квіт. 2016 р.). Запоріжжя: ЗНУ, 2016. С. 194-196.

Публічна служба. Зарубіжний досвід та пропозиції для України: монографія / А. В. Кірмач, В. П. Тимошук, М. В. Фігель та ін.; за заг. ред. В. П. Тимошука, А. М. Школика. Київ: Конус-Ю, 2007. С. 54-69

Цуркан М. Присяга публічного службовця як автономний правовий інститут в системі українського права. *Вісн. Вищ. адмін. суду України*. 2010. № 4. С. 8–14.

Шиманке Д., Фольмут Й. Європейський досвід правового регулювання вступу на державну службу, службової кар'єри та оплати праці державних службовців. *Науково-практичний коментар до Закону України «Про державну службу»* / редкол.: К. О. Ващенко, І. Б. Коліушко, В. П. Тимошук, В. А. Дерезь (відп. ред.). Київ: ФОП Москаленко О.М., 2017. С. 735-795.

Т е м а 9. Організаційно-правові засади проведення конкурсу на зайняття посад державної служби

Орієнтовний план

1. Мета, принципи та нормативно-правові засади проведення конкурсу на зайняття посад державної служби.
2. Правовий статус конкурсних комісій.
3. Етапи конкурсу на зайняття посад державної служби.
4. Види конкурсів на зайняття посад державної служби.
5. Зарубіжний досвід у сфері правового регулювання проведення конкурсу на зайняття посад державної служби.

У першому питанні плану наводиться коротка характеристика «системи заслуг» та «системи здобичі» як основних підходів до комплектування кадрами державного апарату. Підкреслюється значення конкурсного відбору для розбудови професійної та політично-неупередженої державної служби, реалізації концепції «системи заслуг» у вітчизняній державній службі. Розкриваються мета та принципи конкурсу на зайняття посад державної служби, визначається перелік посад, на зайняття яких такий

конкурс проводиться. Слід відзначити випадки позаконкурсного заняття посад державної служби. Розкриваються нормативно-правові засади конкурсу на зайняття посад державної служби.

Друге питання передбачає визначення видів конкурсних комісій, які різняться залежно від категорії посади державної служби, на яку проводиться конкурс: а) Комісії з питань вищого корпусу державної служби (для посад категорії «А»); б) конкурсних комісій, утворена суб'єктом призначення в державному органі (для посад категорій «Б» та «В»). Слід охарактеризувати порядок формування, кількісний та якісний склад конкурсних комісій, а також інші особливості їх організації та функціонування.

Розкриваючи третє питання плану необхідно проаналізувати етапи проведення конкурсу на зайняття посад державної служби. Для послідовності викладу матеріалу всі етапи конкурсу пропонується поділити на підготовчі, центральні та підсумкові. Доцільно приділити увагу розмежуванню повноважень конкурсних комісій та суб'єкта призначення (керівника державної служби) у відборі кандидатів на посаду та визначення переможця конкурсу. При цьому, слід розкрити зміст та умови реалізації суб'єктом призначення відкладеного права на визначення переможців конкурсу. Окремо доцільно відзначити особливості проведення конкурсу на зайняття посад фахівців з питань реформ.

У питанні, що присвячується видам конкурсів на зайняття посад державної служби, необхідно охарактеризувати особливості відкритих та закритих, первинних та повторних конкурсів.

У останньому питанні аналізується зарубіжний досвід у сфері правового регулювання відбору кандидатів та проведення конкурсу на зайняття посад державної служби. Окрему увагу рекомендовано приділити європейському досвіду правового регулювання проведення конкурсу при вступі на державну службу.

Список нормативно-правових актів та літератури

Про державну службу: Закон України від 10.12.2015 р. *Офіц. вісн. України*. 2016. № 3. Ст. 149. (з наступ. змін. та допов.).

Про затвердження Порядку проведення конкурсу на зайняття посад державної служби: постанова Кабінету Міністрів України від 25.03.2016 р. *Офіц. вісн. України*. 2016. № 28. Ст. 1116. (з наступ. змін. та допов.).

Про затвердження Положення про Комісію з питань вищого корпусу державної служби: постанова Кабінету Міністрів України від 25.03.2016 р. *Офіц. вісн. України*. 2016. № 28. Ст. 1115 (з наступ. змін. та допов.).

Про затвердження Порядку обрання представників громадських об'єднань до складу конкурсних комісій з відбору осіб на зайняття посад державної служби: наказ Національного агентства України з питань державної служби від 12.04.2016 р. *Офіц. вісн. України*. 2016. № 45. –Ст. 1658.

Битяк Ю. П., Матюхіна Н. П., Федчишин С. А. Публічна служба: посіб. / за заг. ред. Н. П. Матюхіної. Харків: Право, 2018. С. 114-144.

Демин А. А. Комплектование аппарата государства государственными служащими. *Государственная служба в странах основных правовых систем*. М.: Книгодел, 2010 Т. 1. С. 43-53.

Кірмач А. В. Конкурсна процедура прийняття на державну службу: європейський досвід правового регулювання. *Часопис Київ. ун-ту права*. 2010. № 1. С. 123-131.

Ладиченко В. В. Конкурсний відбір у системі державної служби як один із напрямків реформування державного управління. *Актуальні питання реалізації нового Закону України «Про державну службу»*: матеріали Всеукр. форуму вчених-адміністративістів (м. Запоріжжя, 21 квіт. 2016 р.). Запоріжжя: ЗНУ, 2016. С. 194-196.

Публічна служба. Зарубіжний досвід та пропозиції для України: монографія / А. В. Кірмач, В. П. Тимошук, М. В. Фігель та ін.; за заг. ред. В. П. Тимошука, А. М. Школика. Київ: Конус-Ю, 2007. С. 54-69

Шиманке Д., Фолльмут Й. Європейський досвід правового регулювання вступу на державну службу, службової кар'єри та оплати праці державних службовців. *Науково-практичний коментар до Закону України «Про державну службу»* / редкол.:

К. О. Вашенко, І. Б. Коліушко, В. П. Тимошук, В. А. Дерещ (відп. ред.). Київ: ФОП Москаленко О.М., 2017. С. 735-795.

Тема 10. Організаційно-правове забезпечення службової кар'єри державних службовців

Орієнтовний план

1. Службова кар'єра: сутність та види процедур.
2. Просування державного службовця по службі.
3. Ранги державних службовців, порядок їх присвоєння.
4. Оцінювання результатів службової діяльності.
5. Підвищення рівня професійної компетентності.

У першому питанні розкривається сутність та значення службової кар'єри як основної складової проходження державної служби, що передбачає реалізацію правового статусу державного службовця; визначається співвідношення понять «службова кар'єра» та «проходження державної служби». Окрему увагу в межах першого питання слід приділити визначенню видів процедур, які можуть реалізовуватись під час службової кар'єри.

Друге питання плану присвячується аналізу просування державного службовця по службі. Зокрема, слід підкреслити виключно конкурсний характер просування державного службовця по службі, розкрити зміст просування, що пов'язується із заняттям вищої посади державної служби, а також визначити поняття «вища посада державної служби». Крім того, необхідно охарактеризувати передбачені законодавством випадки, в яких просування державного службовця по службі не здійснюється.

У третьому питанні визначається сутність та значення рангів державних службовців, їх перелік та відповідність посадам державної служби. Необхідно охарактеризувати співвідношення між рангами державних службовців та рангами посадових осіб місцевого самоврядування, дипломатичними рангами і військовими званнями, розкрити підстави та умови присвоєння чергового рангу державного службовця, особливості достроко-

вого присвоєння рангів, підстави позбавлення рангу державного службовця. Особливу увагу доцільно приділити висвітленню порядку присвоєння чергового рангу державного службовця.

Розкриваючи четверте питання необхідно охарактеризувати мету та періодичність проведення оцінювання результатів службової діяльності державних службовців, предмет такого оцінювання та юридичні наслідки його результатів. Юридичні наслідки результатів рекомендовано розкривати у розрізі оцінок, які виставляються державному службовцю (відмінна, позитивна, негативна). Слід підкреслити, що у законодавстві передбачено диференційований підхід до визначення суб'єктів, які проводять оцінювання результатів службової діяльності, залежно від категорії посади державного службовця, який підлягає оцінюванню. Особливу увагу доцільно приділити аналізу порядку проведення оцінювання результатів службової діяльності.

У останньому питанні плану розкриваються особливості організації та правового забезпечення підвищення рівня професійної компетентності державних службовців. Особливу увагу доцільно приділити формам підвищення професійної компетентності державних службовців, системі їх професійного навчання.

Список нормативно-правових актів та літератури

Про державну службу: Закон України від 10.12.2015 р. *Офіц. вісн. України*. 2016. № 3. Ст. 149. (з наступ. змін. та допов.).

Питання присвоєння рангів державних службовців та співвідношення між рангами державних службовців і рангами посадових осіб місцевого самоврядування, військовими званнями, дипломатичними рангами та іншими спеціальними званнями: постанова Кабінету Міністрів України від 20.04.2016 р. *Офіц. вісн. України*. 2016. № 34. Ст. 1329.

Про затвердження Типового порядку проведення оцінювання результатів службової діяльності державних службовців: постанова Кабінету Міністрів України від 23.08.2017 р. *Офіц. вісн. України*. 2017. № 70. Ст. 2124 (з наступ. змін. та допов.).

Про затвердження Положення про систему професійного навчання державних службовців, голів місцевих державних адміністрацій, їх перших заступників та заступників, посадових осіб місцевого самоврядування та депутатів місцевих рад: постанова Кабінету Міністрів України від 06.02.2019 р. *Офіц. вісн. України*. 2019. № 19. Ст. 648 (з наступ. змін. та допов.).

Битяк Ю. П., Матюхіна Н. П., Федчишин С. А. Публічна служба: посіб. / за заг. ред. Н. П. Матюхіної. Харків: Право, 2018. С. 145-156.

Біла-Тіунова Л. Р. Службова кар'єра в Україні. Одеса: Фенікс, 2011. С. 75–107.

Гришук А. Б. Державна служба в Україні: адміністративно-правовий вимір: монографія. Львів, 2018. С. 92-107.

Дрозд О. О. Проходження державної служби як предмет адміністративно-правового регулювання. *Підприємництво, господарство і право*. 2016. № 10. С. 102-106.

Кірмач А. В. Проходження державної служби: європейський досвід правового регулювання: [монографія] / відп. ред. В. Б. Авер'янов. Київ: Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького НАН України, 2011. С. 112-123.

Коломоєць Т. О. Щорічне оцінювання результатів службової діяльності державних службовців в Україні: чи досконалою є обрана нормативна модель? *Підприємництво, господарство і право*. 2018. № 11. С. 96-104.

Корнута Л. М. Професійна компетентність державного службовця як складова забезпечення добросовісності у сфері публічно-владних відносин. *Актуальні проблеми адміністративно-правової науки (до 95-річчя з дня народження Р. С. Павловського)*: матеріали Міжнарод. наук.-практ. конф. (м. Харків, 26 верес. 2019 р.). Херсон: Гельветика, 2019. С. 152-154.

Публічна служба. Зарубіжний досвід та пропозиції для України: монографія / А. В. Кірмач, В. П. Тимошук, М. В. Фігель та ін.; за заг. ред. В. П. Тимошука, А. М. Школика. Київ: Конус-Ю, 2007. С. 89-99.

Шиманке Д., Фолльмут Й. Європейський досвід правового регулювання вступу на державну службу, службової кар'єри та оплати праці державних службовців. *Науково-практичний*

коментар до Закону України «Про державну службу» / редкол.: К. О. Ващенко, І. Б. Коліушко, В. П. Тимошук, В. А. Дерещ (відп. ред.). Київ: ФОП Москаленко О.М., 2017. С. 735-795.

Тема 11. Оцінювання результатів службової діяльності державних службовців

Орієнтовний план

1. Сутність, мета та принципи оцінювання результатів службової діяльності державних службовців.
2. Предмет, критерії та юридичні наслідки оцінювання результатів службової діяльності державних службовців.
3. Порядок оцінювання результатів службової діяльності державних службовців.
4. Зарубіжний досвід у сфері правового регулювання оцінювання результатів службової діяльності державних службовців.

У першому питанні розкривається сутність та мета оцінювання результатів службової діяльності державних службовців як особливої форми контролю у державній службі. Підкреслюється важливе значення оцінювання результатів службової діяльності, яке з однієї сторони дозволяє забезпечити постійний контроль за діяльністю державних службовців, сприяє їх постійному вдосконаленню, а з іншої – пов'язується із створенням передумов для просування державних службовців по службі. Окрему увагу слід приділити розкриттю принципів такого оцінювання.

Друге питання передбачає аналіз предмету оцінювання – завдань та ключових показників результативності, ефективності та якості службової діяльності. Далі необхідно висвітлити критерії, керуючись якими відбувається оцінювання результатів службової діяльності державних службовців. Завершити друге питання плану слід визначенням можливих результатів оцінювання службової діяльності державного службовця та характеристикою їх юридичних наслідків. Юридичні наслідки резуль-

татів рекомендовано розкривати у розрізі оцінок, які виставляються державному службовцю (відмінна, позитивна, негативна).

Третьюму питання присвячене аналізу порядку оцінювання результатів службової діяльності. Насамперед, необхідно визначити учасників оцінювання результатів службової діяльності, охарактеризувати їх права та обов'язки при проведенні оцінювання. Розкриваючи етапи оцінювання результатів службової діяльності, необхідно відобразити, що порядок такого оцінювання вирізняється певними особливостями залежно від категорії посади державного службовця, який підлягає оцінюванню.

У останньому питанні аналізується зарубіжний досвід у сфері правового регулювання оцінювання службової діяльності державних службовців. Окрему увагу рекомендовано приділити європейському досвіду у сфері вироблення та врегулювання моделей оцінювання службової діяльності державних службовців, у тому числі аналізу питань стосовно форм такого оцінювання, періодичності та порядку його проведення, юридичних наслідків.

Список нормативно-правових актів та літератури

Про державну службу: Закон України від 10.12.2015 р. *Офіц. вісн. України*. 2016. № 3. Ст. 149. (з наступ. змін. та допов.).

Про затвердження Типового порядку проведення оцінювання результатів службової діяльності державних службовців постанова Кабінету Міністрів України від 23.08.2017 р. *Офіц. вісн. України*. 2017. № 70. Ст. 2124 (з наступ. змін. та допов.).

Битяк Ю. П., Матюхіна Н. П., Федчишин С. А. Публічна служба: посіб. / за заг. ред. Н. П. Матюхіної. Харків: Право, 2018. С. 145-146, С. 153-156.

Витко Т. Ю. Оцінювання результатів діяльності державних службовців в Україні. *Державне управління та місцеве самоврядування*. 2017. Вип. 2 (33). С. 101-108.

Зелінський С. Е. Теоретико-методологічні засади комплексного оцінювання державних службовців: монографія. Київ: НАДУ, 2016. С. 26-36.

Кірмач А. В. Проходження державної служби: європейський досвід правового регулювання: [монографія] / відп. ред. В. Б. Авер'янов. Київ: Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького НАН України, 2011. С. 124-135.

Коломоєць Т. О. Щорічне оцінювання результатів службової діяльності державних службовців в Україні: чи досконалою є обрана нормативна модель? *Підприємництво, господарство і право*. 2018. № 11. С. 96-104.

Публічна служба. Зарубіжний досвід та пропозиції для України: монографія / А. В. Кірмач, В. П. Тимошук, М. В. Фігель та ін.; за заг. ред. В. П. Тимошука, А. М. Школика. Київ: Конус-Ю, 2007. С. 94-99.

Чурсін О. В. Поняття та принципи оцінювання результатів службової діяльності державних службовців за новим законодавством. *Науковий вісник публічного та приватного права*. 2017. Вип. 6. Т. 3. С. 236-239.

Т е м а 12. Заохочення державних службовців

Орієнтовний план

1. Сутність, ознаки та правові засади заохочення державних службовців.
2. Види заходів заохочення та їх характеристика.
3. Заохочувальна процедура щодо державних службовців.
4. Зарубіжний досвід у сфері правового регулювання заохочення державних службовців.

У першому питанні розкривається сутність та ознаки заохочення державних службовців, підкреслюється їх важливе значення для мотивації державних службовців та забезпечення їх службової дисципліни. Розкривається співвідношення понять «стимулювання державних службовців» та «заохочення державних службовців». Окрему увагу слід приділити характеристиці підстав застосування до державних службовців заохочень, розкрити їх юридичні наслідки. Крім того, слід проаналізувати пра-

вові засади застосування заохочень до державних службовців.

Друге питання присвячується визначенню видів заохочень державних службовців та їх характеристики. Насамперед, слід навести класифікацію заходів заохочень, які можуть застосовуватись до державних службовців (за їх природою, суб'єктами застосування тощо). Далі необхідно проаналізувати зміст, підстави застосування та інші особливості таких заходів заохочень як оголошення подяки, відомчі та урядові заохочувальні відзнаки, дострокове присвоєння рангу державного службовця та державні нагороди України. Окремо слід зупинитись на аналізі державних нагород України як найвищих відзнак, що можуть бути застосовані до державних службовців. У межах третього питання плану аналізується заохочувальна процедура стосовно державних службовців, її завдання, суб'єкти та стадії.

У останньому питанні висвітлюється зарубіжний досвід організаційно-правового забезпечення заохочення державних службовців. Окрему увагу рекомендовано приділити європейському досвіду у сфері правового регулювання заохочення державних службовців, визначенню їх змісту, видів та порядку застосування.

Список нормативно-правових актів та літератури

Про державну службу: Закон України від 10.12.2015 р. *Офіц. вісн. України*. 2016. № 3. Ст. 149. (з наступ. змін. та допов.).

Про державні нагороди: Закон України від 16.03.2000 р. *Офіц. вісн. України*. 2000. № 15. Ст. 587. (з наступ. змін. та допов.).

Про Порядок представлення до нагородження та вручення державних нагород України: Указ Президента України від 19.02.2003 р. *Офіц. вісн. України*. 2003. № 8. Ст. 302.

Про відомчі заохочувальні відзнаки: Указ Президента України від 30.05.2012 р. *Офіц. вісн. України*. 2012. № 42. Ст. 1599. (з наступ. змін. та допов.).

Про Почесну грамоту Кабінету Міністрів України: постанова Кабінету Міністрів України від 20.08.2008 р. *Офіц. вісн. України*. 2008. № 63. Ст. 2138. (з наступ. змін. та допов.).

Битяк Ю. П., Матюхіна Н. П., Федчишин С. А. Публічна служба: посіб. / за заг. ред. Н. П. Матюхіної. Харків: Право, 2018. С. 161-163.

Заохочення у службовому праві: навч. посіб. / [Н. О. Армаш, Ю. А. Берлач, І. В. Болокан та ін.]; за заг. ред. Т. О. Коломоєць, В.К. Колпакова. К.: Ін Юре, 2017. С. 40-82, 332-353.

Іщенко Ю. В. Заохочувальні адміністративні процедури: деякі проблемні питання реалізації. *Наукові записки НаУКМА. Юридичні науки*. 2017. Т. 193. С. 41-45.

Ківалов С. В., Біла-Тіунова Л. Р., Козачук Д. А. Заохочувальні адміністративні процедури: монографія. Одеса: Фенікс, 2011. С. 51-99.

Кузьменко О. В., Стрельченко О. Г. Феномен адміністративно-правового заохочення: монографія. Львів: Атлас, 2010. С. 144-177.

Ляхович У. І. Інститут заохочення як механізм впливу на державного службовця. *Актуальні проблеми держави і права*. 2014. Вип. 74. С. 154-159.

Коломоєць Т. О. Заохочення держаних службовців: особливості регламентації в Законі України «Про державну службу» та пропозиції щодо удосконалення. *Вісник Запорізького національного університету*. 2016. № 3. С. 153-160.

Титаренко М. Стимули для публічних службовців у зарубіжних країнах: правове закріплення видів, застосування. *Підприємництво, господарство і право*. 2018. № 8. С. 116-122.

Чернецький Є. Є. Характеристика заслуги як основної підстави адміністративно-правового заохочення. *Держава і право*. 2009. № 46. С. 261-267.

Т е м а 13. Припинення державної служби

Орієнтовний план

1. Припинення державної служби: сутність та правові засади.
2. Види підстав припинення державної служби.
3. Обмеження після припинення діяльності, пов'язаної із

виконанням функцій держави, місцевого самоврядування.

4. Зарубіжний досвід у сфері правового регулювання припинення державної служби.

У першому питанні визначається сутність припинення державної служби як завершення службової кар'єри. Розкриваються особливості оформлення та юридичні наслідки припинення державної служби, що крім завершення державно-службових відносин, передбачає передачу справ і майна звільненими державними службовцями, поширення на них дії обмеження після припинення діяльності, пов'язаної з виконанням функції держави, місцевого самоврядування тощо. Аналізуються нормативно-правові засади припинення державної служби. При викладенні матеріалу підкреслюється пріоритетне значення законодавства України про державну службу у регулюванні припинення державної служби. Відзначається роль законодавства про працю у регулюванні припинення державної служби.

Друге питання присвячується аналізу підстав припинення державної служби та їх характеристикі. Розкриваються умови та особливості припинення державної служби: (а) у разі втрати права на державну службу або його обмеження; (б) у разі закінчення строку призначення на посаду; (в) за ініціативою державного службовця або за угодою сторін; (г) за ініціативою суб'єкта призначення (загальні та додаткові підстави); (д) у разі настання обставин, що склались незалежно від волі сторін; (е) у разі незгоди на проходження державної служби у зв'язку зі зміною її істотних умов; (є) у разі досягнення державним службовцем 65 років; (є) у разі застосування заборони, передбаченою Законом «Про очищення влади». Окрему увагу слід приділити підставам припинення дії контракту про проходження державної служби.

У третьому питанні розкривається зміст та особливості реалізації обмеження державних службовців, пов'язаного із виконанням функцій держави, місцевого самоврядування (ст. 26 Закону «Про запобігання корупції»). Визначаються юридичні наслідки порушення державним службовцем такого обмеження.

У останньому питанні плану висвітлюється зарубіжний досвід у сфері правового регулювання припинення державної

служби. Окрему увагу рекомендовано приділити європейському досвіду у сфері правового регулювання припинення державної служби, у тому числі стосовно визначення видів підстав припинення державної служби та їх змісту, регламентації прав, обов'язків та обмежень (заборон), які поширюються на державних службовців при звільненні або після звільнення зі служби.

Список нормативно-правових актів та літератури

Кодекс законів про працю України від 10.12.1971 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/322-08>. (з наступ. змін. та допов.).

Про державну службу: Закон України від 10.12.2015 р. *Офіц. вісн. України*. 2016. № 3. Ст. 149. (з наступ. змін. та допов.).

Про запобігання корупції: Закон України від 14.10.2014 р. *Офіц. вісн. України*. 2014. № 87. Ст. 2474 (з наступ. змін. та допов.).

Про очищення влади: Закон України від 16.09.2014 р. *Офіц. вісн. України*. 2014. № 82. Ст. 2317 (з наступ. змін. та допов.).

Про порядок надання медичного висновку у зв'язку з неможливістю виконання державним службовцем службових обов'язків за станом здоров'я: наказ Національного агентства України з питань державної служби та Міністерства охорони здоров'я України від 13.04.2016 р. *Офіц. вісн. України*. 2016. № 41. Ст. 1562 (з наступ. змін. та допов.).

Андреев В. Відповідальність за порушення Присяги державного службовця. *Ефективність державного управління*. 2018. Вип. 1 (54). Ч. 1. С. 192-199

Дерець В. А. Припинення державної служби. *Науково-практичний коментар до Закону України «Про державну службу»* / редкол.: К. О. Ващенко, І. Б. Коліушко, В. П. Тимошук, В. А. Дерезь (відп. ред.). К.: ФОП Москаленко О.М., 2017. С. 638-670.

Кисельова О. І. Звільнення з державної служби як міра протидії корупції. *Держава та регіони*. Серія «Право». 2018. № 1 (59). С. 89-94.

Кірмач А. В. Підстави та порядок припинення державної служби: європейський досвід правового регулювання. *Нау-*

ковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ. Серія юридична. 2010. № 2. С. 202-211.

Лученко Д. В. Очищення влади (люстрація): погляд кризь практику Вищого адміністративного суду України. *Актуальні питання реалізації нового Закону України «Про державну службу»*: матеріали Всеукр. форуму вчених-адміністративістів (м. Запоріжжя, 21 квіт. 2016 р.). Запоріжжя: ЗНУ, 2016. С. 86–89.

Припинення державної служби як інститут адміністративного права / Л. Р. Біла-Тіунова, Н. С. Панова, О. В. Тодошак, Ю. Г. Фаєр. Одеса: Фенікс, 2015. С. 97-173.

Публічна служба. Зарубіжний досвід та пропозиції для України: монографія / А. В. Кірмач, В. П. Тимошук, М. В. Фігель та ін.; за заг. ред. В. П. Тимощука, А. М. Школика. Київ: Конус-Ю, 2007. С. 131-138.

Шимон О. М. Обмеження для державних службовців після припинення діяльності, пов'язаної з виконанням функцій держави, місцевого самоврядування. *Приватне та публічне право*. 2018. № 3. С. 59-62.

Т е м а 14. Правила етичної поведінки публічних службовців

Орієнтовний план

1. Правила етичної поведінки публічних службовців: поняття, значення, правове регулювання.
2. Види правил етичної поведінки публічних службовців.
3. Суб'єкти забезпечення дотримання публічними службовцями правил етичної поведінки, їх повноваження.
4. Правила етичної поведінки публічних службовців: зарубіжний досвід.

Розкриваючи перше питання плану слід визначити поняття та значення правил етичної поведінки публічних службовців. Також необхідно охарактеризувати правове регулювання

правил етичної поведінки публічних службовців. Слід навести перелік нормативно-правових актів, які регулюють відносини у цій сфері. Зокрема, доцільно зупинитись на аналізі положень Конституції України, законів України «Про державну службу», «Про запобігання корупції», «Про службу в органах місцевого самоврядування», а також охарактеризувати Загальні правила етичної поведінки державних службовців та посадових осіб місцевого самоврядування.

При розкритті другого питання плану необхідно охарактеризувати види правил етичної поведінки публічних службовців. Необхідно приділити увагу пріоритету інтересів, політичній нейтральності, неупередженості, компетентності й ефективності, нерозголошенню інформації, а також утриманню від виконання незаконних рішень чи доручень.

Висвітлюючи третє питання необхідно розкрити систему суб'єктів, що забезпечують дотримання публічними службовцями правил етичної поведінки, та охарактеризувати їх поваження.

У останньому питанні плану необхідно проаналізувати зарубіжний досвід закріплення правила етичної поведінки публічних службовців. Особливу увагу рекомендується приділити відповідному досвіду держав-членів ЄС. Доречним буде проаналізувати Міжнародний кодекс поведінки державних посадових осіб, затверджений Резолюцією Генеральної Асамблеї ООН, а також охарактеризувати Модельний кодекс поведінки публічних службовців (рекомендація Комітету Міністрів Ради Європи).

Список нормативно-правових актів та літератури

Міжнародний кодекс поведінки державних посадових осіб: Резолюція Генеральної Асамблеї ООН від 23.07.1996 р.
URL : http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/995_788

Про запобігання корупції: Закон України від 14.10.2014 р. // *Офіц. вісн. України*. 2014. № 87. Ст. 2474 (з наступ. змін. та допов.).

Про державну службу: Закон України від 10.12.2015 р. // *Офіц. вісн. України*. 2016. № 3. Ст. 149.

Про службу в органах місцевого самоврядування: Закон України від 07.06.2001 р. *Відом. Верхов. Ради України*. 2001. № 33. Ст. 175 (з наступ. змін. та допов.).

Про затвердження Типових правил внутрішнього службового розпорядку: Постанова Кабінету Міністрів України від 03.03.2016 р. *Офіц. вісн. України*. 2016. № 29. Ст. 1175.

Про затвердження Загальних правил поведінки державних службовців та посадових осіб місцевого самоврядування: наказ Національного агентства України з питань державної служби від 05.08.2016 р. *Офіц. вісн. України*. 2016. № 74. Ст. 2493.

Про затвердження рекомендацій щодо зовнішнього вигляду (дрес-коду) працівників Секретаріату Кабінету Міністрів України: наказ Міністра Кабінету Міністрів України від 30.09.2010 р. // URL : <http://www.kmu.gov.ua/control/uk/cardnpd?docid=243701680>

Битяк Ю. П., Матюхіна Н. П., Федчишин С. А. Публічна служба: посіб. / за заг. ред. Н. П. Матюхіної. Харків: Право, 2018. С. 83-113.

Бериславська О.М., Мінаєва В.В. Європейський досвід етизації державної служби та її актуальність для України. *Правові новели*. № 2. 2014. С. 104-108.

Василевська Т. Е. Етика державних службовців і запобігання конфлікту інтересів: навч.-метод. м-ли. Київ: НАДУ, 2013. 76 с.

Державна антикорупційна політика і запобігання та протидія корупції на публічній службі в органах державної влади і в органах місцевого самоврядування: монографія / ред.: Ю. В. Ковбасюк, В. Л. Федоренко. К.: Ліра-К, 2016. С. 398-405.

Запобігання корупції у запитаннях і відповідях: посібник для суддів. Київ: Ваіте, 2017. 146 с.

Ковтун М. С. Щодо принципу політичної неупередженості державної служби. *Актуальні питання реалізації нового Закону України "Про державну службу"*: матеріали Всеукр. форуму вчених-адміністративістів (м. Запоріжжя, 21 квітня 2016 р.); за заг. ред. Т. О. Коломoeць. Запоріжжя: ЗНУ, 2016. С. 142-143

Науково-практичний коментар до Закону України «Про запобігання корупції» / О. А. Банчук, О. О. Дудоров, М. І. Хавронюк (наук. ред.) та ін. Київ: Ваіте, 2018. С. 267-291.

Письменний І., Серьогін С. Дотримання етичних засад управління посадовими особами органів публічної влади як засіб протидії корупції. *Актуальні проблеми державного управління*. Вип. 1 (31). Дніпропетровськ: ДРІДУ НАДУ, 2008. С. 190-197.

Публічна служба. Зарубіжний досвід та пропозиції для України: монографія / А. В. Кірмач, В. П. Тимошук, М. В. Фігель та ін.; за заг. ред. В. П. Тимошука, А. М. Школика. Київ: Конус-Ю, 2007. С. 43–52, 713-735.

Федчишин С. А. Питання участі державних службовців у політичній діяльності в Україні. *Науковий вісник Херсонського державного університету*. Серія “Юридичні науки”. 2015. Вип. 2. Т. 2. С. 206–209.

Т е м а 15. Запобігання та врегулювання конфлікту інтересів у публічній службі

Орієнтовний план

1. Конфлікт інтересів публічних службовців: поняття, види, правові засади запобігання та врегулювання.
2. Особливості запобігання конфлікту інтересів публічних службовців.
3. Заходи врегулювання конфлікту інтересів публічних службовців, їх види.
4. Зарубіжний досвід у сфері правового регулювання запобігання та врегулювання конфлікту інтересів у публічній службі.

Розкриваючи перше питання плану слід визначити поняття конфлікт інтересів публічних службовців. Окремо треба зупинитися на видах конфлікту інтересів, розкрити сутність потенційного та реального конфлікту інтересів публічних службовців, а також охарактеризувати приватний інтерес. Необхідно навести перелік нормативно-правових актів, які регулюють відносини у цій сфері. Зокрема, доцільно зупинитись на аналізі закону України «Про запобігання корупції» та Методичних реко-

мендаціях щодо запобігання та врегулювання конфлікту інтересів, що затверджені рішенням Національного агентства з питань запобігання корупції.

При розкритті другого питання плану необхідно охарактеризувати порядок запобігання конфлікту інтересів публічних службовців. Окремо потрібно зупинитися на особливостях запобігання конфлікту інтересів у зв'язку з наявністю в особи підприємств або корпоративних прав, визначити способи передання публічними службовцями належних їм корпоративних прав.

Висвітлюючи третє питання необхідно охарактеризувати заходи врегулювання конфлікту інтересів публічних службовців. Окремо зупинитися на порядку самостійного врегулювання конфлікту інтересів публічних службовців. Потрібно проаналізувати заходи зовнішнього врегулювання конфлікту інтересів публічних службовців: усунення від виконання завдання; вчинення дій, прийняття рішення чи участі в його прийнятті; обмеження доступу до інформації; перегляд обсягу службових повноважень; здійснення повноважень під зовнішнім контролем; переведення та звільнення особи у зв'язку з наявністю конфлікту інтересів. Необхідно навести характеристику кожного з вказаних заходів. Також рекомендовано зупинитися на особливостях врегулювання конфлікту інтересів у діяльності окремих категорій публічних службовців.

У останньому питанні плану необхідно проаналізувати зарубіжний досвід правового регулювання запобігання та врегулювання конфлікту інтересів у публічній службі. Особливу увагу рекомендується приділити досвіду держав-членів ЄС.

Список нормативно-правових актів та літератури

Про запобігання корупції: Закон України від 14.10.2014 р. *Офіц. вісн. України*. 2014. № 87. Ст. 2474 (з наступ. змін. та допов.).

Про державну службу: Закон України від 10.12.2015 р. *Офіц. вісн. України*. 2016. № 3. Ст. 149 (з наступ. змін. та допов.)

Про службу в органах місцевого самоврядування: Закон України від 07.06.2001 р. *Відом. Верхов. Ради України*. 2001. № 33. Ст. 175 (з наступ. змін. та допов.).

Методичні рекомендації щодо запобігання та врегулювання конфлікту інтересів: рішення Національного агентства з питань запобігання корупції від 29.09.2017 р. № 839. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0839884-17>

Методичні рекомендації щодо передачі в управління підприємств та/або корпоративних прав з метою запобігання конфлікту інтересів: рішення Національного агентства з питань запобігання корупції від 14.07.2016 р. № 2. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0010884-17>

Битяк Ю. П., Матюхіна Н. П., Федчишин С. А. Публічна служба: посіб. / за заг. ред. Н. П. Матюхіної. Харків: Право, 2018. С. 83-113.

Василевська Т. Конфлікт інтересів як проблема етики державного службовця. *Вісник Нац. акад. держ. упр. при Президентові України*. 2007. № 3. С. 58-66.

Державна антикорупційна політика і запобігання та протидія корупції на публічній службі в органах державної влади і в органах місцевого самоврядування: монографія / ред.: Ю. В. Ковбасюк, В. Л. Федоренко. Київ: Ліра-К, 2016. С. 416-438.

Запобігання корупції у запитаннях і відповідях: посібник для суддів. Київ: Ваіте, 2017. 146 с.

Науково-практичний коментар до Закону України «Про запобігання корупції» / О. А. Банчук, О. О. Дудоров, М. І. Хавронюк (наук. ред.) та ін. Київ: Ваіте, 2018. С. 229-266.

Посібник ОЕСР з питань врегулювання конфліктів інтересів на державній службі. URL : <http://www.acrc.org.ua/assets/files/biblioteka/Врегулювання%20конфліктів%20інтересів%20на%20державній%20службі.pdf>

Публічна служба. Зарубіжний досвід та пропозиції для України: монографія / А. В. Кірмач, В. П. Тимошук, М. В. Фігель та ін.; за заг. ред. В. П. Тимошука, А. М. Школика. Київ: Конус-Ю, 2007. С. 43–52.

Токар-Остапенко О. В. Урегулювання конфлікту інтересів на державній службі: можливості застосування європейського досвіду в Україні. Київ: НІСД, 2013. 48 с.

Янюк Н. Конфлікт інтересів як причина корупції на публічній службі: правові засоби запобігання і протидії. *Вісник Львівського університету*. Серія юридична. 2012. Вип. 55. С. 139-146

Т е м а 16. Фінансовий контроль як захід запобігання корупції у публічній службі

Орієнтовний план

1. Поняття, види та правове врегулювання заходів фінансового контролю у публічній службі.

2. Декларування як основний захід фінансового контролю в публічній службі.

3. Моніторинг способу життя публічних службовців та додаткові заходи фінансового контролю в публічній службі.

4. Зарубіжний досвід у сфері правового регулювання заходів фінансового контролю у публічній службі.

Розкриваючи перше питання плану слід визначити поняття фінансового контролю у публічній службі та його значення у протидії корупції. Також необхідно визначити види заходів фінансового контролю у публічній службі. Крім того, слід приділити увагу правовому регулюванню фінансового контролю у публічній службі, проаналізувавши Закон України «Про запобігання корупції», а також рішення та роз'яснення Національного агентства з питань запобігання корупції.

При розкритті другого питання плану необхідно охарактеризувати порядок декларування особи, уповноваженої на виконання функцій держави або місцевого самоврядування. Потрібно визначити види декларацій, та вказати на особливості подання кожної з них. Доречним буде приділити увагу питанням

обліку та оприлюдненню декларацій. Окремо необхідно зупинитися на питаннях контролю та перевірки декларацій.

Висвітлюючи третє питання необхідно охарактеризувати моніторинг способу життя суб'єктів декларування, проаналізувати особливості його здійснення. Окремо доцільно зупинитися на додаткових заходах фінансового контролю, проаналізувати порядок застосування кожного з них. Крім того, доречним буде вказати на особливості здійснення заходів фінансового контролю стосовно окремих категорій публічних службовців.

У останньому пункті плану необхідно проаналізувати зарубіжний досвід у сфері правового регулювання заходів фінансового контролю у публічній службі. Особливу увагу рекомендується приділити відповідному досвіду держав-членів ЄС.

Список нормативно-правових актів та літератури

Про запобігання корупції: Закон України від 14.10.2014 р. // *Офіц. вісн. України*. 2014. № 87. Ст. 2474 (з наступ. змін. та допов.).

Форма повідомлення про суттєві зміни в майновому стані суб'єкта декларування, затверджена рішенням Національного агентства з питань запобігання корупції від 10.06.2016 р. № 3. *Офіц. вісн. України*. № 55. 2016. Ст.1931.

Єдиний державний реєстр декларацій осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування. URL: <https://public.nazk.gov.ua>.

Державна антикорупційна політика і запобігання та протидія корупції на публічній службі в органах державної влади і в органах місцевого самоврядування: монографія / ред. : Ю. В. Ковбасюк, В. Л. Федоренко. Київ.: Ліра-К, 2016. С. 405-411.

Битяк Ю. П., Матюхіна Н. П., Федчишин С. А. Публічна служба: посіб. / за заг. ред. Н. П. Матюхіної. Харків: Право, 2018. С. 83-113.

Запобігання корупції у запитаннях і відповідях: посібник для суддів. Київ: Ваїте, 2017. 146 с.

Ковтун М. С., Сокурєнко В. А. Втручання органів державної влади у приватне життя особи: адміністративно-

правовий аспект. *Форум права*: електрон. наук. фахове вид. 2018. № 2. 142–150. URL: <http://forumprava.pp.ua/files/142-150-2018-2-----19-.pdf>.

Ковтун М. С. Окремі аспекти контрольних процедур у антикорупційному законодавстві. *Modern jurisprudence of the European Union: the interaction of law, rule making and practice* (Lublin, Republic of Poland, April 17, 2018). С. 36-39.

Корко К. Г. Вимоги щодо декларування майна, доходів, витрат і зобов'язань фінансового характеру та оприлюднення декларацій. *Бюл. М-ва юстиції України*. 2012. № 11. С. 147–150.

Люлько М. Моніторинг способу життя прокурорів як суб'єктів декларування доходів. *Науковий часопис Національної академії прокуратури України*. № 2. 2015. С. 72-77.

Науково-практичний коментар до Закону України «Про запобігання корупції» / О. А. Банчук, О. О. Дудоров, М. І. Хавронюк (наук. ред.) та ін. Київ: Ваіте, 2018. С. 297-366.

Панфілов О. Є. Проблеми адміністративної відповідальності за порушення вимог фінансового контролю. *Правове життя сучасної України*: м-ли міжнар. наук. конф. (м. Одеса, 20-21 квіт. 2012 р.). Одеса: Фенікс, 2012. Т. 2. С. 31-33.

Бусол О., Погорецький М. Удосконалення механізму декларування доходів та видатків осіб, уповноважених на виконання функцій держави, та членів їх сімей як один із чинників зниження рівня корупції в Україні. *Вісник Нац. акад. прокуратури України*. 2009. № 2. С. 85-92.

Т е м а 17. Правовий статус Національного агентства з питань запобігання корупції

Орієнтовний план

1. Національне агентство з питань запобігання корупції: особливості правового статусу.
2. Повноваження Національного агентства з питань запобігання корупції.

3. Контроль за діяльністю Національного агентства з питань запобігання корупції.

4. Зарубіжний досвід організації та функціонування спеціалізованих органів у сфері запобігання корупції.

Розкриваючи перше питання плану слід вказати на правові засади функціонування Національного агентства з питань запобігання корупції, зупинитись на аналізі положень Конституції України, законів України «Про центральні органи виконавчої влади», «Про державну службу» та «Про запобігання корупції». Необхідно визначити особливості правового статусу Національного агентства з питань запобігання корупції, вказавши на порядок формування складу Національного агентства, порядок призначення Голови та заступника Голови цього органу, зупинитися на гарантіях незалежності Національного агентства.

При розкритті другого питання плану необхідно охарактеризувати права Національного агентства з питань запобігання корупції. Також потрібно зупинитися та розкрити повноваження Національного агентства з питань запобігання корупції.

Висвітлюючи третє питання необхідно охарактеризувати контроль за діяльністю Національного агентства з питань запобігання корупції. Потрібно зупинитися на особливостях контрольних повноважень Рахункової палати України. Особливу увагу потрібно приділити громадському контролю за діяльністю Національного агентства з питань запобігання корупції. Потрібно охарактеризувати організаційно-правові засади діяльності Громадської ради при Національному агентстві, дослідити Порядок організації та проведення конкурсу з формування Громадської ради при Національному агентстві з питань запобігання корупції.

У останньому питанні необхідно проаналізувати зарубіжний досвід організації та функціонування спеціалізованих органів у сфері запобігання корупції. Особливу увагу рекомендується приділити відповідному досвіду держав-членів ЄС.

Список нормативно-правових актів та літератури

Про запобігання корупції: Закон України від 14.10.2014 р. *Офіц. вісн. України*. 2014. № 87. Ст. 2474 (з наступ. змін. та допов.).

Про державну службу: Закон України від 10.12.2015 р. *Офіц. вісн. України*. 2016. № 3. Ст. 149 (з наступ. змін. та допов.).

Про центральні органи виконавчої влади: Закон України від 17.03.2011 р. *Офіц. вісн. України*. 2011. № 27. Ст. 1123 (з наступ. змін. та допов.).

Про Концепцію адаптації інституту державної служби в Україні до стандартів Європейського Союзу: Указ Президента України від 05.03.2004 р. *Офіц. вісн. України*. 2004. № 10. Ст. 578.

Деякі питання відбору кандидатів на посади членів Національного агентства з питань запобігання корупції: постанова Кабінету Міністрів України від 03.11.2010 р. *Офіц. вісн. України*. 2015. № 28. Ст. 811. (з наступ. змін. та допов.).

Про затвердження Порядку організації та проведення конкурсу з формування Громадської ради при Національному агентстві з питань запобігання корупції: постанова Кабінету Міністрів України від 25.03.2015 р. *Офіц. вісн. України*. 2015. № 26. Ст. 754

Участь громадськості у заходах запобігання корупції як запорука успішної антикорупційної політики: роз'яснення Міністерства юстиції України від 26.08.2011 р. URL : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/n0059323-11>

Стратегія розвитку Національного агентства з питань запобігання корупції на 2017 -2020 роки та плани з її реалізації : рішення Національного агентства з питань запобігання корупції від 22.06.2017 р. № 234 URL : <https://nazk.gov.ua/strategiya-rozvytku-na-2017-2020>.

Корупційні ризики в діяльності державних службовців: Роз'яснення Міністерства юстиції України від 12.04.2011 р. URL : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/n0026323-11>

Про двадцять керівних принципів боротьби з корупцією: Резолюція Комітету Міністрів Ради Європи від 06.11.1997 р. URL: http://crimcor.rada.gov.ua/komzloch/control/uk/publish/article;sessionid=ADD49945492AB4622122873FCCB7BD8 D?art_id =48068&cat_id=46352

Битяк Ю. П., Матюхіна Н. П., Федчишин С. А. Публічна служба: посіб. / за заг. ред. Н. П. Матюхіної. Харків: Право, 2018. С. 83-113.

Гарашук В. М., Мухатаєв А. О. Актуальні проблеми боротьби з корупцією в Україні: монографія. Харків: Право, 2010. С. 5-16, 24-32.

Головкін О., Панталієнко П. Державні та правоохоронні органи України у сфері боротьби з корупцією. *Вісник прокуратури*. 2016. № 2. С. 27-37.

Державна антикорупційна політика і запобігання та протидія корупції на публічній службі в органах державної влади і в органах місцевого самоврядування: монографія / ред.: Ю. В. Ковбасюк, В. Л. Федоренко. Київ: Ліра-К, 2016. С. 354-369, 381-392.

Запобігання корупції у запитаннях і відповідях: посібник для суддів. Київ: Ваіте, 2017. 146 с.

Литвиненко В. Зарубіжний досвід організації та діяльності суб'єктів протидії корупції та можливості його використання в Україні. *Публічне право*. 2015. № 4. С. 175-181.

Марчук М. П. Окремі аспекти долучення України до міжнародних стандартів співробітництва у сфері протидії корупції. *Часопис Київського університету права*. 2015. № 4. С. 275-279.

Матюхіна Н. П. Дискусійні питання щодо корупції в правоохоронних органах (зарубіжний досвід). *Правове забезпечення оперативно-службової діяльності*: актуальні проблеми та шляхи їх вирішення: м-ли семінару (м. Харків, 27 трав. 2011 р.). Харків: Оберіг, 2011. Вип. 2. С. 231-235.

Науково-практичний коментар до Закону України «Про запобігання корупції» / О. А. Банчук, О. О. Дудоров, М. І. Хавронюк (наук. ред.) та ін. Київ: Ваіте, 2018. С. 113-152.

Панфілов О. Є. Щодо визначення поняття «корупція» в міжнародно-правових актах та законодавстві інших країн. *Актуальні проблеми держави і права*. 2011. Вип. 62. С. 263-270.

Публічна служба. Зарубіжний досвід та пропозиції для України: монографія / А. В. Кірмач, В. П. Тимошук, М. В. Фігель та ін.; за заг. ред. В. П. Тимошука, А. М. Школика. Київ: Конус-Ю, 2007. С. 43-52.

Червякова О. Б. Антикорупційні стандарти державної служби. *Актуальні питання реалізації нового Закону України «Про державну службу»*: м-ли Всеукр. форуму вчених-адміністративістів (м. Запоріжжя, 21 квітня 2016 р.); за заг. ред. Т. О. Коломoeць. Запоріжжя: ЗНУ, 2016. С. 171-173.

Яцків І. Деякі питання застосування міжнародних механізмів протидії корупції в Україні. *Право України*. 2010. № 11. С. 259–265.

Тема 18. Державна служба в апараті суду: організаційно-правові засади

Орієнтовний план

1. Правове та організаційне забезпечення державної служби в апараті органів судової влади.
2. Правовий статус державних службовців в апараті суду.
3. Комісія з питань вищого корпусу державної служби в системі правосуддя як суб'єкт управління державною службою в суді.
4. Особливості вступу та проходження державної служби в апараті органів судової влади.
5. Патронатна служба в органах судової влади.

У першому питанні плану розкриваються сутність та призначення державної служби в апараті суду, її організаційні засади. Насамперед, доцільно коротко охарактеризувати правовий статус апарату суду. Далі визначаються види посад в органах судової влади та посади в апараті суду, які належать до посад державних службовців, їх види та категорії («А», «Б», «В»).

Необхідно проаналізувати нормативно-правові засади державної служби в апараті суду, у тому числі розкрити роль законів України «Про державну службу», «Про судоустрій і статус суддів», «Про Вищу раду правосуддя» у врегулюванні правового статусу державних службовців в апараті суду, а також особливостей вступу та проходження державної служби в апараті суду.

Друге питання плану присвячується характеристиці

правового статусу державних службовців апарату суду. Зокрема, рекомендовано проаналізувати правовий статус секретаря судового засідання, судового розпорядника та керівника апарату суду. Особливу увагу слід приділити аналізу повноважень керівника апарату як керівника державної служби в апараті суду.

У межах третього питання плану розкривається система суб'єктів, які наділені повноваженнями з управління державною службою в апараті суду. Аналізується правовий статус Комісії з питань вищого корпусу державної служби в системі правосуддя, у тому числі її склад, порядок формування, повноваження та ін.

Четверте питання передбачає висвітлення особливостей вступу та проходження державної служби в апараті суду. Зокрема, слід розкрити вимоги до кандидатів на посади державної служби в апараті суду, порядок проведення конкурсу на зайняття цих посади, присвоєння рангів, заохочення та дисциплінарної відповідальності державних службовців апарату суду, правила їх етичної поведінки та ін. Особливо слід проаналізувати спеціальні підстави звільнення з посади керівника апарату суду.

Останнє питання присвячується розкриттю правового статусу помічників суддів, аналізу особливостей вступу, проходження та припинення помічниками суддів патронатної служби.

Список нормативно-правових актів та літератури

Про державну службу: Закон України від 10.12.2015 р. *Офіц. вісн. України*. 2016. № 3. Ст. 149. (з наступ. змін. та допов.).

Про судоустрій і статус суддів: Закон України від 02.06.2016 р. *Офіц. вісн. України*. 2016. № 56. Ст. 1935. (з наступ. змін. та допов.).

Про Вищий антикорупційний суд: Закон України від 07.06.2018 р. *Офіц. вісн. України*. 2018. № 48. Ст. 1656.

Про Вищу раду правосуддя: Закон України від 21.12.2016 р. *Офіц. вісн. України*. 2017. № 4. Ст. 107. (з наступ. змін. та допов.).

Про затвердження Положення про Комісію з питань вищого корпусу державної служби в системі правосуддя:

рішення Вищої ради правосуддя від 18.05.2017 р. URL: <http://www.vru.gov.ua/act/9699>

Про затвердження Положення про проведення конкурсів для призначення на посади державних службовців у судах, органах та установах системи правосуддя: рішення Вищої ради правосуддя від 05.09.2017 р. URL: <http://www.vru.gov.ua/act/11171>

Про затвердження Типового положення про апарат суду: наказ Державної судової адміністрації України від 08.02.2019 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0131750-19>

Про затвердження Типових посадових інструкцій працівників апарату місцевого загального суду: наказ Державної судової адміністрації України від 20.07.2005 р. URL: <http://lv.court.gov.ua/tu14/7/3/>

Положення про помічника судді: рішення Ради суддів України від 18.05.2018 р.: URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/vr021414-18>

Про затвердження Правил поведінки працівника суду: рішення Ради суддів України від 06.02.2009 р. URL: <http://court.gov.ua/userfiles/PravPovPracSudu.pdf>

Битяк Ю. П., Матюхіна Н. П., Федчишин С. А. Публічна служба: посіб. / за заг. ред. Н. П. Матюхіної. Харків: Право, 2018. С. 145-146, С. 192-194.

Голобутовський Р. З. Публічна служба в органах судової влади як адміністративно-правова категорія. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2019. № 1. С. 127-29. URL: http://www.lsej.org.ua/1_2019/34.pdf

Дудченко О. Ю. Правовий статус осіб, які займають адміністративні посади в суді. Харків: Право, 2015. С. 97–131.

Зарубіна І. Деякі аспекти проходження помічниками суддів патронатної служби (у контексті оновленого законодавства про судоустрій і статус суддів). *Публічна служба і адміністративне судочинство*: матеріали I Міжнарод. наук.-практ. конф. (м. Київ, 05-06 липн. 2018 р.). Київ: Дакор, 2018. С. 130-134.

Кононенко О. Актуалізація проблеми вдосконалення нормативних актів щодо правового статусу деяких працівників апарату суду. *Вісн. Вищ. адмін. суду України*. 2011. № 3. С. 69-82.

Константин О. В. Новації Закону України «Про державну службу» від 10.12.2015 № 889-VIII стосовно проходження

державної служби в апаратах судів. *Актуальні питання реалізації нового Закону України «Про державну службу»*: матеріали Всеукр. форуму вчених-адміністративістів (м. Запоріжжя, 21 квіт. 2016 р.). Запоріжжя: ЗНУ, 2016. С. 228-230.

Науково-практичний коментар Закону України «Про судоустрій і статус суддів» / за заг. ред. С. М. Прилипка. Київ: Професіонал, 2018. С. 696-772.

Хориноев А. О. Государственная служба в аппаратах судов общей юрисдикции. Москва: Статут, РАП, 2006. С. 31–52.

Тема 19. Дипломатична служба: організаційно-правові засади

Орієнтовний план

1. Сутність, ознаки та правові засади дипломатичної служби.
2. Правовий статус посадових осіб дипломатичної служби.
3. Дипломатичні ранги, порядок їх присвоєння.
4. Проходження дипломатичної служби.
 - 4.1. Вступ на дипломатичну службу.
 - 4.2. Ротація в органах дипломатичної служби.
 - 4.3. Припинення дипломатичної служби.

У першому питанні визначається сутність, риси та принципи дипломатичної служби. Розкривається система органів дипломатичної служби, їх види, завдання та функції. Наводиться визначення поняття «посада дипломатичної служби», розкривається сутність дипломатичних та адміністративних посад в органах дипломатичної служби, їх види та категорії. Підкреслюється, що посадові особи дипломатичної служби можуть проходити службу не лише на посадах органів дипломатичної служби, а й на посадах в інших органах публічної влади. Окрема увага приділяється характеристиці правових засад дипломатичної служби.

Розпочати друге питання слід із розкриття зміст понять «посадові особи дипломатичної служби», «дипломатичні служ-

бовці», «адміністративні службовці» та їх співвідношення. Визначивши види посадових осіб дипломатичної служби, слід охарактеризувати основні складові їх правового статусу. Особливу увагу доцільно приділити привілеям та імунітетам, якими наділяються посадові особи під час проходження дипломатичної служби в закордонних дипломатичних установах України.

У третьому питанні розкривається сутність дипломатичних рангів як особливих спеціальних звань, їх види та значення. Характеризується порядок присвоєння та позбавлення дипломатичних рангів, строки перебування в дипломатичних рангах.

Четверте питання присвячується проходженню дипломатичної служби. Необхідно проаналізувати порядок вступу на дипломатичну службу (право на дипломатичну службу; вимоги до осіб, які претендують на вступ на дипломатичну службу; порядок проведення конкурсу на зайняття посад дипломатичної служби, призначення та ін.). Особливо, слід відзначити випадки позаконкурсного зайняття особами посад дипломатичної служби.

Крім того, у четвертому питанні розкривається порядок ротатії в органах дипломатичної служби. Визначається співвідношення понять «ротатія в органах дипломатичної служби» та «довготермінове відрядження». Розкриваються підстави дострокового відкликання працівників дипломатичної служби з довготермінового відрядження. Наводиться характеристика інституту «перебування посадових осіб дипломатичної служби у розпорядженні МЗС України». Завершенням четвертого питання плану має бути аналіз підстав для припинення дипломатичної служби.

Список нормативно-правових актів та літератури

Про дипломатичну службу: Закон України від 07.06.2018 р. *Офіц. вісн. України*. 2018. № 50. Ст. 1747 (з наступ. змін. та допов.).

Про державну службу: Закон України від 10.12.2015 р. *Офіц. вісн. України*. 2016. № 3. Ст. 149. (з наступ. змін. та допов.).

Про перелік дипломатичних посад, приписаних до дипломатичних рангів: Указ Президента України від 21.12.2018 р. *Офіц. вісн. України*. 2019. № 4. Ст. 107 (з наступ. змін. та допов.).

Про затвердження Положення про Міністерство закордонних справ України: постанова Кабінету Міністрів України від 30.03.2016 р. *Офіц. вісн. України*. 2016. № 30. Ст. 1195 (з наступ. змін. та допов.).

Про затвердження Положення про представництво Міністерства закордонних справ України на території України: постанова Кабінету Міністрів України від 25.07.2002 р. *Офіц. вісн. України*. 2002. № 30. Ст. 1425 (з наступ. змін. та допов.).

Про затвердження Порядку проведення конкурсу на зайняття посад державної служби: постанова Кабінету Міністрів України від 25.03.2016 р. *Офіц. вісн. України*. 2016. № 28. Ст. 1116. (з наступ. змін. та допов.).

Про затвердження Порядку ротації посадових осіб дипломатичної служби в органах дипломатичної служби: наказ МЗС України від 18.10.2018 р. *Офіц. вісн. України*. 2018. № 93. Ст. 3086. (з наступ. змін. та допов.).

Віденська конвенція про дипломатичні зносини від 18.04.1961 р. URL: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_048

Віденська конвенція про консульські зносини від 24.04.1963 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_047

Битяк Ю. П., Матюхіна Н. П., Федчишин С. А. Публічна служба: посіб. / за заг. ред. Н. П. Матюхіної. Харків: Право, 2018. С. 229-244.

Гуменюк Б. І. Дипломатична служба: правове регулювання: навч. посіб. Київ: Либідь, 2007. С. 70-79.

Пушкін А. С., Федчишин С. А. Новий Закон «Про дипломатичну службу» як основа реформування дипломатичної служби України. *Публічне адміністрування в умовах змін та перетворень: проблеми організації та правового забезпечення*: матеріали III Міжнарод. наук.-практ. конф. (м. Харків, 11-12 квіт. 2019 р.). Харків: Право, 2019. С. 268-273

Репецький В. М. Дипломатичне та консульське право: підруч. Київ: Знання, 2006. С. 161-214.

Федчишин С. А. Деякі особливості посади Надзвичайного і Повноважного Посла України у світлі реформування законодавства про державну службу. *Наук. вісн. Херсон. держ. ун-ту*. Серія “Юрид. науки”. 2013. Вип. 6. Т. 2. С. 65–69.

Федчишин С. А. Ротація працівників дипломатичної служби України: питання організаційно-правового забезпечення. *Службове право: витоки, сучасність та перспективи розвитку*: монографія / за заг. ред. Т. О. Коломоєць та В. К. Колпакова. Запоріжжя: Гельветика, 2017. С. 240-264.

Т е м а 20. Служба в органах місцевого самоврядування: організаційно-правові засади

О р і є н т о в н и й п л а н

1. Служба в органах місцевого самоврядування: сутність, ознаки та правове регулювання.
2. Правовий статус посадових осіб місцевого самоврядування.
3. Прийняття на службу в органи місцевого самоврядування.
4. Службова кар’єра в органах місцевого самоврядування.
5. Припинення служби в органах місцевого самоврядування.

У першому питанні визначається сутність, ознаки та принципи служби в органах місцевого самоврядування. Розкривається система місцевого самоврядування, види та категорії посад в органах місцевого самоврядування. Слід розкрити нормативно-правові засади служби в органах місцевого самоврядування.

Розпочати друге питання плану слід із розкриття змісту поняття «посадова особа місцевого самоврядування» та характеристики її ознак. Визначаються види посадових осіб місцевого самоврядування. Далі аналізуються основні складові правового статусу посадових осіб місцевого самоврядування (зокрема, їх права та обов’язки, обмеження, юридична відповідальність).

Третє питання плану присвячується порядку прийняття на службу в органах місцевого самоврядування. Насамперед, слід розкрити умови реалізації права на службу в органи місце-

вого самоврядування та обмеження, пов'язані із прийняттям на службу та проходженням служби в органах місцевого самоврядування. Підкреслюється, що прийняття на службу в органи місцевого самоврядування може здійснюватись різними шляхами (обрання територіальною громадою або відповідною радою, призначення, затвердження). Окрему увагу рекомендовано приділити: порядку проведення конкурсу на зайняття посад в органах місцевого самоврядування; Присязі посадових осіб місцевого самоврядування, її змісту, значенню та порядку складення; кадровому резерву служби в органах місцевого самоврядування.

Четверте питання передбачає аналіз службової кар'єри в органах місцевого самоврядування, її основних складових. Окрему увагу слід приділити порядку присвоєння рангів посадових осіб місцевого самоврядування, атестації посадових осіб місцевого самоврядування, організації навчання та підвищення кваліфікації посадових осіб місцевого самоврядування.

У останньому питанні плану розкриваються підстави припинення служби в органах місцевого самоврядування, їх види та зміст. При цьому, підстави припинення служби в органах місцевого самоврядування пропонується поділити на: (а) загальні – передбачені законодавством про працю; (б) спеціальні – закріплені законами України «Про місцеве самоврядування», «Про службу в органах місцевого самоврядування» та ін.

Список нормативно-правових актів та літератури

Кодекс законів про працю України від 10.12.1971 р.
URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/322-08> (з наступ. змін. та допов.).

Про місцеве самоврядування України: Закон України від 21.05.1997 р. *Відом. Верхов. Ради України*. 1997. № 24. Ст. 170 (з наступ. змін. та допов.).

Про службу в органах місцевого самоврядування: Закон України від 07.06.2001 р. *Відом. Верхов. Ради України*. 2001. № 33. Ст. 175 (з наступ. змін. та допов.).

Про добровільне об'єднання територіальних громад: Закон України від 05.02.2015 р. *Офіц. вісн. України*. 2015. № 18. Ст. 471 (з наступ. змін. та допов.).

Про затвердження Порядку проведення конкурсу на заміщення вакантних посад державних службовців: постанова Кабінету Міністрів України від 15.02.2002 р. *Офіц. вісн. України*. 2002. № 8. Ст. 351 (з наступ. змін. та допов.).

Про затвердження Типового положення про проведення атестації посадових осіб місцевого самоврядування: постанова Кабінету Міністрів України від 26.10.2001 р. *Офіц. вісн. України*. 2001. № 44. Ст. 1983 (з наступ. змін. та допов.).

Про затвердження Положення про порядок стажування у державних органах: постанова Кабінету Міністрів України від 01.12.1994 р. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/804-94-п>

Батанов О. В. Муніципальне право України: підруч.; відп. ред. М. О. Баймуратов. Харків: Одиссей, 2008. С. 356–386.

Битяк Ю. П. Державна служба в Україні: організаційно-правові засади: монографія. Харків: Право, 2005. С. 57-63.

Битяк Ю. П., Матюхіна Н. П., Федчишин С. А. Публічна служба: посіб. / за заг. ред. Н. П. Матюхіної. Харків: Право, 2018. С. 246-256.

Бедний О. І. Обрання як спосіб заміщення вакантних посад на службі в органах місцевого самоврядування в Україні. *Актуальні проблеми держави і права: зб. наук. пр. Одеса: Юрид. літ., 2002. Вип. 16. С. 329–331.*

Бойко І. В., Писаренко Н. Б. Деякі питання розгляду судами справ за участю органів та посадових осіб місцевого самоврядування. *Вісн. Вищ. адмін. суду України*. 2014. № 2. С. 78–86.

Любченко П. Проблеми правового регулювання служби в органах місцевого самоврядування. *Вісн. Акад. прав. наук України*. 2008. № 1 (52). С. 89–97.

Москальчук К. М. Закон “Про службу в органах місцевого самоврядування” і практика Конституційного Суду України. *Актуальні проблеми держави і права: зб. наук. пр. Одеса, 2012. Вип. 64. С. 166–173.*

Падалко Г. В. Концептуальні проблеми служби в органах місцевого самоврядування в Україні. *Держ. буд-во та місцеве самоврядування*: зб. наук. пр. Харків: Право, 2012. Вип. 23. С. 138–149.

Публічна служба. Зарубіжний досвід та пропозиції для України: монографія / А. В. Кірмач, В. П. Тимощук, М. В. Фігель та ін.; за заг. ред. В. П. Тимощука, А. М. Школика. Київ: Конус-Ю, 2007. С. 139-142.

ДОДАТКИ

Додаток 1

Рекомендації щодо підготовки та оформлення курсових робіт

Додаток № 1
до Положення про порядок
підготовки, подання, обліку, захисту
та зберігання курсових робіт

1. Робота над курсовим проектом складається з таких етапів.

1.1. Підготовчий етап:

– добір літератури з теми, визначення необхідних нормативно-правових та інших юридичних актів, матеріалів практики і джерел їх отримання;

– складання на основі ознайомлення з цими матеріалами завдання на курсову роботу (орієнтовного плану роботи) та узгодження його з керівником.

1.2. Основний етап дослідження:

– ретельне вивчення рекомендованої і додаткової літератури, з'ясування змісту основних категорій та понять, пов'язаних із темою, аналіз стану наукової розробки питань теми, зіставлення висловлених у літературі наукових поглядів, вироблення свого ставлення до них, формування аргументованих уявлень з основних питань теми;

– аналіз чинного законодавства і узагальнення матеріалів юридичної практики;

– формування попередніх висновків по роботі, спрямованих на вироблення нових положень теоретичного та прикладного характеру.

З усіх питань, які виникають у процесі виконання курсової роботи, студентові слід консультиватися із науковим керівником.

1.3. Написання роботи. Згідно з планом у тексті потрібно послідовно розкрити основні питання теми. При цьому особлива увага повинна бути приділена формулюванню відпо-

відних державно-правових понять, розкриттю й обґрунтуванню важливих якостей, специфічних закономірностей, принципів вивчення державно-правових явищ, тенденцій їх розвитку. У роботі слід висвітлити наявні в юридичній літературі погляди на проблематику теми. Студент повинен висловити своє ставлення до таких поглядів (або ж запропонувати власну точку зору).

2. Курсова робота повинна мати таку структуру:

- титульний аркуш,
- зміст,
- вступ,
- основний текст (поділяється на два чи більше розділів),
- висновки,
- список використаної літератури.

2.1. У змісті роботи дається перелік всіх її структурних елементів (вступ, розділи основного тексту з їх назвами, висновки, список використаної літератури) та вказуються сторінки курсової роботи, на яких починаються відповідні структурні елементи.

2.2. У вступі курсової роботи (писати його рекомендується вже після підготовки чорнового варіанта її основної частини) розкриваються значення й актуальність обраної теми, коротко характеризується стан її розробки у літературі, зазначаються предмет, мета наукового дослідження.

2.3. У розділах основного змісту курсової роботи мають безпосередньо використовуватися й висвітлюватися: Конституція України, міжнародно-правові акти, чинне вітчизняне законодавство, матеріали практики застосування права, тлумачення права, правового виховання та іншої юридичної практики (відповідно до теми роботи). У певних випадках може бути необхідним також використання законодавства і юридичної практики інших держав. Посилання на джерела цих матеріалів необхідно давати у сносках за офіційними виданнями законодавства, опублікованими матеріалами або ж за архівами відповідних органів чи організацій, а також за даними мережі Internet.

Підрядкові сноски на ці джерела, а також на літературу подаються за єдиними стандартизованими правилами бібліографічного опису. Сноски можуть бути наскрізні (подаються у

тексті у квадратних дужках із зазначенням номера джерела у списку використаних джерел та номера сторінки; у цьому випадку список використаних джерел повинен складатися за принципом послідовності згадування їх у тексті) або посторінкові (здійснюються в кінці кожної сторінки із зазначенням імені автора, назви джерела, видавництва та відповідної сторінки; список використаних джерел формується в алфавітному порядку). Студент повинен самостійно логічно, аргументовано і грамотно розкрити питання теми.

Назви розділів роботи та інших структурних елементів основного тексту мають точно відповідати складеному плану. Цитати, посилання на літературу, законодавство та інші матеріали слід зіставляти з текстами оригінальних джерел.

2.4. У висновках повинні бути чітко й лаконічно сформульовані основні результати, до яких студент прийшов при виконанні курсової роботи.

2.5. Список використаної літератури відображає ступінь дослідженості студентом даної проблеми.

Основними елементами опису літератури є:

а) для книг: прізвище та ініціали автора, назва твору, місце випуску, назва видавництва, рік випуску, кількість сторінок;

б) для журнальних статей: прізвище та ініціали автора (авторів), основний заголовок статті, назва журналу, рік, номер (том, випуск), сторінки, на яких вміщена стаття.

При алфавітному розташуванні література групується послідовно за алфавітом: прізвищ авторів і заголовків книг і статей (по-різному в українському, російському та латинському алфавітах). Роботи автора, які написані разом із співавтором, – за алфавітом першого прізвища співавторів.

Роботи авторів-однофамільців – за алфавітом ініціалів.

**Зразок титульного аркуша курсової роботи
для студентів денної форми навчання**

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ ЮРИДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені ЯРОСЛАВА МУДРОГО**

_____ (повна назва кафедри)

КУРСОВА РОБОТА

з _____
на тему: _____

**Студента (ки) _____ курсу _____ групи
Інституту (факультету) _____**

_____ (прізвище, ім'я, по батькові)

Керівник _____

_____ (посада, вчене звання, науковий ступінь,
прізвище та ініціали)

ОЦІНКА: Національна шкала _____

Кількість балів: _____ Оцінка: ECTS _____

Члени комісії: _____

_____ (підпис)

_____ (прізвище та ініціали)

_____ (підпис)

_____ (прізвище та ініціали)

Харків – 20 _____ рік

**Витяг з положення
про порядок підготовки, подання, обліку, захисту
та зберігання курсових робіт від 14.02.2013 р.**

5.2. Оцінювання курсової роботи студентів денної форми навчання під час її захисту проводиться за критеріями:

Кількість балів	Критерії оцінювання знань і умінь студента
50	<ol style="list-style-type: none"> 1. Всебічне, систематичне і глибоке знання матеріалу по темі курсової роботи, у тому числі орієнтація в основних наукових концепціях, що стосуються даної теми. 2. Засвоєння основної та додаткової літератури, рекомендованої методичними порадами. 3. Здатність до використання отриманих результатів у практичній роботі.
45	<ol style="list-style-type: none"> 1. Повне знання матеріалу по темі курсової роботи. 2. Засвоєння основної літератури та знайомство з додатковою літературою, рекомендованою методичними порадами. 3. Здатність до розуміння значення отриманих результатів для практичної роботи.
40	<ol style="list-style-type: none"> 1. Достатньо повне знання матеріалу по темі курсової роботи, відсутність у відповідях при захисті суттєвих неточностей. 2. Засвоєння основної літератури, рекомендованої методичними порадами. 3. Здатність в цілому до розуміння значення отриманих результатів для практичної роботи.
35	<ol style="list-style-type: none"> 1. Знання основного матеріалу по темі курсової роботи. 2. Часткове засвоєння основної літератури, рекомендованої методичними порадами. 3. Помилки та певні неточності при відповіді на запитання за наявності знань для їх самостійного усунення

	або усунення за допомогою викладача.
30	<ol style="list-style-type: none"> 1. Знання основного матеріалу по темі курсової роботи в обсязі, що уможливило подальше його засвоєння. 2. Знайомство з основною літературою, рекомендованою методичними порадами. 3. Допущені помилки при відповіді на захисті, однак при цьому проявлені знання, які дозволяють усунути найсуттєвіші помилки за допомогою викладача.
25	<ol style="list-style-type: none"> 1. Відсутність знань по значній частині основного матеріалу із теми курсової роботи; 2. Наявність суттєвих помилок при відповіді на захисті. 3. Неможливість в достатньому обсязі засвоїти матеріал по роботі без додаткової підготовки по даній темі.

5.3. Підсумкова оцінка з написання та захисту курсової роботи для студентів денної форми навчання складається із суми балів, виставлених рецензентом при оцінюванні змісту курсової роботи та отриманих за результатами захисту роботи. У разі отримання студентом під час захисту 25 балів, бали, отримані за результатами рецензування, до підсумкової оцінки не додаються.

Підсумкова оцінка у балах переводиться у чотирибальну шкалу та оцінку за шкалою ECTS відповідно до наведеної таблиці.

Кількість балів за курсову роботу за шкалою ECTS	Відповідні рівні чотирибальної (державної) шкали успішності	Шкала ECTS
90-100	ВІДМІННО	A
80-89	ДОБРЕ	B
75-79		C
70-74	ЗАДОВІЛЬНО	D
60-69		E
20-59	НЕЗАДОВІЛЬНО	FX
0-19		F

5.7. У випадку, коли захист курсової роботи оцінено на “незадовільно”, студенту надається двотижневий термін для її доопрацювання.

ЗМІСТ

Загальні положення.....	6
Тематика курсових робіт та методичні рекомендації до їх виконання..	9
Додатки.....	66
Додаток 1. Рекомендації щодо підготовки та оформлення курсних робіт.....	66
Додаток 2. Зразок титульного аркуша курсової роботи.....	69
Додаток 3. Витяг з Положення про порядок підготовки, подання, обліку, захисту та зберігання курсових робіт від 14.02.2013 р.....	70

Навчальне видання

Електронне видання

**ТЕМАТИКА КУРСОВИХ РОБІТ
З НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«ПУБЛІЧНА СЛУЖБА»
та методичні рекомендації
до їх виконання**

для студентів
Інституту підготовки кадрів для органів юстиції України
денної форми навчання
другого (магістерського) рівня вищої освіти
галузі знань 08 «Право»
спеціальності 081 «Право»

У к л а д а ч і : БИТЯК Юрій Прокопович,
МАТЮХІНА Наталія Петрівна,
ФЕДЧИШИН Сергій Анатолійович,
КОВТУН Марина Сергіївна,
СЬОМІНА Валентина Анатоліївна,

Відповідальний за випуск *В. М. Гаращук*

Редактор *Л. М. Рибалко*

Комп'ютерна верстка *Л. П. Лавриненко*